Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT פרייז 20 גראָשען

היינט 8 זייטען.

נייער פאָלקסבלאַט

אומפּאַרטייאישע פּאָליטיש-געזעלשאַפטליכע טאָג-צייטונג

Nr. 247/1542	Łódź, Sroda 24 października 1928 r.	זעקסטער יאָהרגאַנג	לאָדז, מיטוואָך, י' מרחשון תרפ"ט	Nr. 247/1542

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 24-71. | אַדרעס פון רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: לאָדז, פּיעטריקאָווער 21, טעל. 24-71

דעמאָנסטראַציע פון אונגאַרישע סטודענטן

געגען בילדונגס-מיניסטער קלעבעלסבערג.

בודאַפּעשט, 23. (טעלעגראַפיש דורך יט"א) דער אונגאַרישער בילדונגס-מיניסטער גראַף קלעבעלסבערג האָט געהאַלטען אַ רעדע, אין וועלכער ער האָט אָנגעוויזען, אַז די לעצטע געשעהענישען אין די אונגאַרישע אוניווערזיטעטען שאַדען דער רעפּוטאַציע פון אונגאַרן אין אויסלאַנד, מ'טאָר נישט דערלאָזען, אַז די שלעכט-אויפגעפאַסטע אויפגאַבע פון דער יוגענד זאָל שטעהען העכער פאַר די אינטערעסען פון דער מלוכה.

פאַר דער ראָזיגער רעדע האָבען די סטודענטען אָפּגעוואַרט דעם בילדונגס-מיניסטער פאַר'ן טעאַטער און דעמאָנסטרירט געגען איהם, מאַכענדיג קאַצען-מוזיק, די פּאָליציי האָט צוטריבען די דעמאָנסטראַנטען.

גרויסער שטורעם-ווינד

ביי די ברעגעס פון ענגלאַנד.

לאָנדאָן, 32. (ספּ. טעל.) אין דער נאַכט פון שבת אויף זונטאָג איז איבער די ענגלישע ברעגעס אַדורכגעגאַנגען אַ שרעקליכער שטורם-ווינד, וועלכער האָט אָנגעמאַכט בעדייטענדע שאָדענס אין דער שיף-בעוועגונג און אויף דער יבשה. אַ רייה שיפען קענען נישט אַריינקומען אין די ענגלישע פּאָרטען, עטליכע שיפען זענען אונטערגעגאַנגען, די מאַטראָסען זענען על-פּי-נס ניצול געוואָרען, דאָך זענען 2 פון זיי אומגעקומען. דער ים האָט אַרויסגעוואָרפען אויף די ברעגעס עטליכע שיפען.

נישט פאַסטען.

אויפרוף פון הרב זאָנענפעלד.

ירושלים, 23. (טעלעגראַפיש דורך יט"א) דער תענית-ציבור, וועלכער איז ערקלערט געוואָרען דורך הרב הראשי קוק צוליב די געשעהענישען ביים כותל מערבי, האָט אַרומגענומען דאָס גאַנצע ארץ-ישראל-יודענטום, אומעטום האָט מען געפאַסט און געזאָגט תהלים.

הרב זאָנענפעלד פון דער „אַגודה" האָט פערעפענטליכט אַן אויפרוף נישט צו פאַסטען.

ירושלים, 23. (טעלעגראַפיש) דער דיסטריקט-קאָמיסאַר פון ירושלים האָט אַרויסגעגעבען אַ פעראָרדנונג צו בעזייטיגען די 6 לאָמפּען, וואָס זענען פערהאַן ביי דער כותל-מערבי, און וועלכע לייכטען זיך פרייטאָג-צונאַכטס ביים דאַווענען.

צוליב דעם שאַרפען פּראָטעסט פון דער יודישער בעפעלקערונג איז די ראָזיגע פעראָרדנונג צוריקגעצויגען געוואָרען.

צוזאַמענשטויס פון אַ טראַמוואַי מיט אַ באַהנצוג.

דאָמבראָווע, 23 (א.וו.) נעכטען 9 אַ זייגער אינדערפריה איז דאָ פאָרגעקומען אַ גרויסע טראַמוואַי-קאַטאַסטראָפע, אַ טראַמוואַי פון צוויי וואַגאָנעס האָט זיך צוזאַמענגעשטויסען מיט דער באַהן. דער מאָטאָר-פיהרער פון וואַגאָן איז פערוואונדעט געוואָרען.

קיין איבערראַשונג.

ניו-יאָרק, 23 (טעלעגראַפיש דורך י.ט.אַ.) פּראָפ. וויצמאַן האָט איבערגעגעבען אַ פאָרשטעהער פון י.ט.אַ. אַז די ערקלערונג פון לאָרד מעלטשעט וועגען דעם, אַז די יודישע אַגענץ זאָל לעזען די פּאָליטישע פּראָבלעמען פון ארץ-ישראל איז פאַר איהם נישט געווען קיין איבערראַשונג.

סער עריק דרומאַן קומט קיין פּוילען.

גענף, 23 (ספּ. טעל.) דער גענעראַל-סעקרעטאַר פון פעלקער בונד עריק דרומאַן קומט אין דער צווייטער העלפט נאָוועמבער, אויף דער איינלאַדונג פון מיניסטער זאַלעסקי קיין וואַרשא.

דער גענעראַל-סעקרעטאַר וועט אויך בעזוכען קראָקע און פּויזען. צוזאַמען מיט סער דרומאַן קומט קיין פּוילען דער שעף פון דער פּאָליטישער סעקציע ביי דער פעלקער-ליגע ה' סוגימור.

אין 20 יאָהר

אַ האַלב מיליאָן עמיגראַנטען.

ניו-יאָרק, 23 (טעלעגראַפיש דורך י.ט.א.) אויף דער אומפּאַרטייאישער קאָנפערענץ וועגען א"י-אויפבוי האָט ד"ר פרענקעל געגעבען אויספיהרליכע אויפקלערונגען וועגען בעריכט פון דער עקספּערטען-קאָמיסיע.

ד"ר פרענקעל האַלט, אַז אין די נאָהענטסטע 20 יאָהר וועלען קענען עמיגרירען קיין ארץ-ישראל אַ האַלב מיליאָן יודען.

——=:§:=——

שבועה דאורייתא.

אַזוי ווי איך האָב געהאַט אויפגעפאָדערט מיין ברודער אשר וואָלף צו שווערען דאָנערשטאָג, ד. 18. אָקט. ד. י. און ער איז נישט געקומען, פאָדער איך איהם נאָכאַמאָל אויף צו קומען שווערען וועגען דעם סכסוך פון 1300 זל., וואָס ער לייקענט אָפּ, דאָנערשטאָג, ד. 25. אָקטאָבער ד.י. פּינקטליך 8 אַ זייגער פריה אין ענגעל'ס שוהל (זשגאָווסקאַ 74). די שבועה איז אַרויסגעטראָגען געוואָרען לויט'ן פּסק דין פון הרב הערשל פּישהאָף.

משה וואָלף, זשגאָווסקאַ 130

בעקאַנטמאַכונג

דער געוועזענער מיטאינהאַבער פון דער ליקווידירטער פירמע

Boksleitner, Boy i S-ka

אין וואַרשא און אין לאָדז

עפענט היינט

w Łodzi, przy ulicy Piotrkowskiej 154

וויז-אַ-ווי פון דער פריהערדיגער פירמע BOKSLEITNER, BOY i S-ka

אַן אָפּטיילונג אונטער דער פירמא

B. BOY i S-ka

פאַבריקס-לאַגערן פון גומי-אויסאַרבייטונגען

(אינהאַבער אין לאָדז B. BOY i R. WEILBACH)

מיט אַכטונג

B. BOY i S-ka

Składy Fabryczne Wyrobów Gumowych

Warszawa, Senatorska 31, Tel. 209-32 i 505-54.

Dr. med. A. Uryson

קאָנסטאַנטינער 20, טעל. 35-85

נעמט אָן פון 3 ביז 5 אַ זייגער נאָכמיטאָג.

Dr. med. B. ROBINZON

אינערליכע און קינדער-קראַנקהייטען.

וואוינט יעצט

פּיעטריקאָווער 10, טעלעפאָן 31-86.

נעהמט אָן פון 8—$9^1/_2$ פריה און $^1/_2$ פון 3—$4^1/_2$ נאָכמ.

אַן איסור

פאַר אַלע שטיבלעך, בתי-מדרשים און שוהלען!

דערמיט ווענד איך מיך צו אַלע גבאים אין לאָדז, אַז זיי זאָלען נישט אַריינעהמען אין זייערע מקום-תפלות דאָס ספר תורה פון ר' איטשע ראַוועט וסכאָדניאַ 16, וועלכער האָט מאָנטאָג, דעם 22 אָקטאָבער ד.י. געלאָזט אַדורכפיהרען אַן עקסמיסיע פון די צוויי שטיבלעך אויף פּאָלודניאָווע 25 אויף אַן אונערהערטען אופן, וואָס האָט געבראַכט מיט דעם אַ חלול השם

איך בעמערק, אַז דער איסור איז אויך חל אויף איהם אַליין, ווייל דאָס ספר איז מיין אייגענטום. אויב ער וועט עס נישט צוריקגעבען, וועל איך דעם ענין איבערגעבען דער פּראָקוראַטור.

גבאי ב. הערשקאָפּ, זאַוואַדזקאַ 38.

1962

אויפפאָדערונג.

אַלע גלויביגע פון דער פירמע

מ. זשיטניצקי, פּיעטריקאָווער 26

ווערען געבעטען אין זייערע אייגענע אינטערעסען צו קומען היינט, מיטוואָך, דעם 24-טען אָקטאָבער 8 אַ זייגער אָוונד אין

צענטראַלען סוחרים-פעראיין, פּיעטריקאָווער 10

וועגען אַ זעהר אינטערעסאַנטע געהיימניש צו גונסטען פון די גלויביגע.

די גלויביגע.

אויפפאָדערונג.

דערמיט פאָדערן מיר אויף אַלע גלויביגע פון דער פירמע

ז. און יחיאל מאיר ליפּשיץ

צו מעלדען זיך ביי י. פּערלע, פּיעטריקאָווער 20 אין פערלויף פון דער וואָך. דער לעצטער טערמין איז ביז פרייטאָג.

גבריאל קעפלער, פערלבערג און טייכמאַן.

18 מיליארד מארק חובות

קאנפערענץ פון רוסלאנד'ס קרעדיטארען אין בערלין

בערלין, 23 (אטע) מארגען ווערט דא געעפענט דער קאנגרעס פון די רוסישע קרעדיטא-רען. ס'וועלען אנטיילנעהמען פארשטעהער פון פראנצויזישע, ענגלישע, דייטשע און רומענישע פינאנץ-גרופען. עס וועלען אויך זיין פערטרעטער פון דער פראנצויזישער און דייטשער מלוכה-באנק. פון אפיציעלע קוועלען גיט מען איבער, אז די חובות בעטרעפען העכער 18 מיליארד מארק, דא-געגען דער באנקיר מענדעלסאן בערעכענט דעם חוב אויף 10 מיליארד מארק.

אויפ'ן מעקסיקאנישען שטייגער

די וואהלען אין ניקאראגוא.

וואשינגטאן, 23 (אטע) פון ניקאראגוא מעלדעט מען וועגען שרעקליכע גרויזאמקייטען, וואס ווערען בעגאנגען ביי די דארטיגע וואהלען, וועהלער, וואס געהן אין די וואהל-ביוראס, ווערען בעפאלען און ערמארדעט דורך די אנהענגער פון גענעראל סאנדינא, די שטאט סאן מארקאס איז בעפאלען געווארען דורך א באנדע אויפשטענדיגע, וועלכע זענען בעגאנגען מורא'דיגע אכזריות לגבי דער בעפעלקערונג. ביי פיל קרבנות האט מען אפ-געשניטען די פינגער און אראפגעצויגען די פינ-גערלעך.

סאוויעטען ווילען קויפען שיפען אין דאנציג.

דאנציג, 23 (א.ו.) אין דאנציגער פארט זענען אנגעקומען סאוויעטישע אינזשינירען, כדי צו מאכען בעשטעלונגען אויף שיפען. אזוי ווי די פערוואלטונג פון האפען האט געפאדערט, אז פאר די שיפען זאל געצאהלט ווערען אין מזומן, איז צו קיין טראנזאקציע נישט געקומען.

אנ'אראבישע פעטיציע צום פעלקער-בונד

פאדערט דעמאקראטישער רעזשים פאר ארץ-ישראל.

גענף. (יט"א). אויף דער סעסיע פון דער מאנדאט-קאמיסיע ביים פעלקער-בונד, וועלכע הויבט זיך אן דעם 26 ד. ח. וועלען בעטראכט ווערען דריי פעטיציעס, וואס זענען נוגע ארץ-ישראל. די פעטיציע פון דער „אגודת-ישראל" וועגען קהלות געזעץ אין ארץ-ישראל, די פעטיציע פון „ועד העיר האשכנזי" וועגען דעם זעלבען ענין ווי אויך די טעלעגראפישע פעטיציע פון אראבישען קאנגרעס פון 24. יולי 1928, וועלכע איז געווארען איבער-געגעבען דעם פעלקער-בונד דורך דער בריטישער רעגירונג און פאדערט די איינפיהרונג פון א דע מאקראטישער און פארלאמענטארישער רעגירונגס-פארם אין ארץ-ישראל, די ערשטע 2 פעטיציעס וועט רעפערירען דער שפאנישער דעלעגאט לעא-פאלד פאלאסיאס, די אראבישע — דער שווייצער פראפ. ראפאר.

מיט'ן „צעפעלין" קיין איראפע

ניו-יארק, 23 (א. ו.) דא ווערען פער-קויפט בילעטען אויף דער צוריק-רייזע קיין איראפע מיט דער לופט-שיף „גראף צעפעלין". א בי-לעט קאסט 3000 דאלאר. ביז איצט האבען זיך געמעלדעט 12 פאסאזשירען.

מינ. מאראטשעווסקי

צוריק אין פ.פ.ס. (רעוו. פראקציע).

ווארשא, 23 (טעלעפאניש פון אונזער קאר-רעספאנדענט) די שפאלטונג אין פ.פ.ס. האט אויך ארומגענומען דעם קלוב פון די ראטמענער אין ווארשאווער שטאט-ראט. די אנהענגער פון דער „רעוואלוציאנערע פראקציע" אין א צאהל פון 23 ראטמענער האבען אפגעהאלטען נעכטען א בערא-טונג און האבען אויסגעריקט צוזאמען דעם פיזיאיצ טיגען פרעזידיום.

די איבריגע 11 ראטמענער, די אנהענגער פון פ.פ.ס. האבען אפגעהאלטען א בעראטונג אין לא-קאל פון „ראבאטניק" און האבען בעשלאסען זיך צו קאנסטיטואירען אין א בעזונדערען קלוב.

די „רעוואלוציאנערע פראקציע" ארגאניזירט זיך זעהר פיבערהאפט, ס'איז געשאפען געווארען א צענטראלער קאמיטעט פון 25 פערזאן ביז דער קאטאוויצער קאנגרעס וועט אויסוועהלען א הויפט-ראט.

די „רעוואלוציאנערע פראקציע" האט אויך שוין ארגאניזירט א פארטיי-מיליץ אין דער צאהל פון 600 פערזאן אונטער דער אנפיהרונג פון קא-מענדאנט לאקיעטקא.

•

דער א. ק. ר. פון דער „רעוואלוציאנערער פראקציע" האט נעכטען אפגעהאלטען א זיצונג, אויף וועלכער ס'איז אנגענומען געווארען א רעזא-לוציע, אז דער מיניסטער יענדרושעי מאראטשעווסקי ווערט צוריקגעשטעלט אין זיינע רעכט אלס מיט-גליד פון פ.פ.ס. דער א. ק. ר. נעהמט אויך אין אכט, אז מאראטשעווסקי איז מיניסטער פון איינענעם ווילען און טראגט פאר זיך די פערזענליכע פעראנטווארטליכקייט. אזוי ארום איז מאראטשעוו-סקי געווארען א מיטגליד פון דער „רעוואלוציאנע-רער פראקציע".

ציוניסטישער הויפט=ראט

וועגען אונאפהענגיגקייט פון פוילען.

לעמבערג, 23 (טעלעפאניש) אין צוזא-מענהאנג מיט די פייערונגען לכבוד דעם 10-יעה-ריגען יובילעאום פון דער פוילישער אונאפהענגיג-קייט האט דער ציוניסטישער הויפט-ראט אנגענומען פאלגענדע רעזאלוציע:

דער יודישער כלל צוזאמען מיט אלע אנדערע בירגער פון דער מלוכה וועלען אנטיילנעהמען אין דער פייערונג פון 10-יעהריגען יובילעאום פון דער פוילישער אונאפהענגיגקייט. דאס יודישע פאלק, וואס האט שוין זייט 2000 יאהר קיין איי-גען פאטערלאנד נישט, קען אמבעסטען אפשאצען די 150-יעהריגע עוולה, וועלכע דאס פוילישע פאלק האט געליטען. דאס יודישע פאלק קען אויך אפשאצען די גרויסע פרייד צוליב דעם אויפצויען פון פאטערלאנד.

האלטענדיג דאס ווידעראויפלעבען פון פוילען אלס אנ'ערשיינונג און צייכען פון זיג פון דער גערעכטיגקייט, דריקט אויס דער הויפט-ראט פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע אין פוילען די האפנונג, אז דאס פוילישע פאלק יועט פערזיכערען דער גערעכטיגקייטס-אידעע א זיג בנוגע דער יו-דישער בעפעלקערונג אין פוילען.

וואהלען צום תל-אביב'ער שטאט-ראט.

פראטעסט פון שטאט=ראט געגען בעשטימען וואהלען, נישט רעכענדיג זיך מיט די בעשלוסען פון ראט.

ירושלים (י.ט.א.) די ארץ-ישראל-רעגירונג האט בעשטימט די וואהלען צום תל-אביב'ער שטאט-ראט אויף דעם 10. דעצעמבער ה. י. דער תל-אביב'ער שטאט-ראט האט אנגענומען א בעשלוס, אין וועלכען עס ווערט פראטעסטירט געגען דער האנדלונג פון דער רעגירונג, וועלכע האט בע-שטימט די וואהלען, נישט נעהמענדיג אין אכט די בעשלוסען, וועלכע דער שטאט-ראט האט זיי-נער צייט אנגענומען. אין דער רעזאלוציע ווערט געזאגט, אז די וואהל-ארדינאציע בעשרענקט די פרייהייט פון דער שטאט תל-אביב.

עס האנדעלט זיך וועגען דעם, וואס אין דער וואהל-ארדינאציע, וואס די רעגירונג האט פערעפענטליכט, זענען געווארען אויסגעשטראכען איינינע שטאט-טיילען, וואס זענען, לויט א בעשלוס פון תל-אביב'ער שטאט-ראט, געווארען איינגע-שלאסען אין די גרעניצען פון תל-אביב.

שרעקליכע טראגעדיע.

מוטער דערשיסט איהר צרעת=קראנקע טאכטער

בוענאס-איירעס, 23 (ספ. טעל.) דא איז פארגעקומען א שרעקליך פערברעכען אוים רחמנות. די 35-יעהריגע זשאננא קאטעלי האט דער-הרג'עט איהר 13-יעהריגע טאכטער, דערפאר, ווייל זי האט זי געוואלט אפהיטען פון צרעת.

די פרוי האט בעמערקט ביי איהר טאכטער סמנים פון דער שרעקליכער קראנקהייט, אויך דער דאקטאר האט אנערקענט, אז דאס קינד ווערט קראנק אויף צרעת. די מוטער האט געוואוסט, וואס פאר א צרות ס'ווארטען אויף דעם קינד, גלייכצייטיג האט זי אויך בעקומען א מיטטיילונג פון דער פאליציי, אז דאס קינד וועט אוועקגע-שיקט ווערען אין א קאלאניע פאר מצורעים. די מוטער האט זיך מיט דעם אומגליק שטארק איבער-געגומען און איהר קינד אין מיטען דער נאכט דער-שאסען. די אומגליקליכע מוטער איז ארעסטירט געווארען.

Dr. Szyfman

צוריקגעקעהרט

און נעהמט ווייטער אן.

גרויזאמער פילפאכער מארד.

ריגע, 23 (אטע) אין דער שטאט טאגיל (רוסלאנד) איז דער ארבייטער גאלונטשיקאוו געקו-מען אין דער וואוינונג פון זיין חבר קראסיקאוו און האט דערמארדעט קראסיקאוו'ן, זיין פרוי און קינדער. צוגעהמענדיג אלע ווערטפולע זאכען פון דער וואוינונג. האט דער מערדער געוואלט אוועק-געהן, אבער דא איז אנגעקומען דעם ערמארדע-טענס טאכטער. דער מערדער האט דאס מיידעל פערגוואלדיגט און דאן אויך זי ערמארדעט.

שווערע אויטא-קאטאסטראפע.

רוים, 23 (אטע) הינטער גענוא איז אנ-אויטא א. שנעלען גאנג אראפגעפאלען אין א תהום פון 30 מעטער די טיף. 3 מענשען זענען דער-הרג'עט געווארען, צוויי — שווער פערוואונדעט.

שטורם אויפ'ן שווארצען ים.

מאסקווע, 23 (א.ו.) נעכטען האט ביים גאנצען ברעג פון שווארצען ים געהערשט א מורא'-דיגער שטורעם. 16 מענשען און פיל שיפלעך זענען דערטרונקען געווארען.

גרויסע צירונג-אפערע אין פראג

פראג, 23 (אט"ע). צו די היגע יובעלירען האט זיך געמאלדען א פערזאן, וועלכע האט פאר-געלעגט צו קויפען בריליאנטען און צירונג פון אנ-אונגעהויערען ווערט. איין יובעליר האט די פער-זאן פערהאלטען. דער ארעסטירטער וויל נישט אנ-רופען זיין נאמען, ער ערקלערט נאר, אז די ווערט-זאכען שטאמען פון דער פערשטארבענער קייזערין עליזאבעט. דער ווערט פון צירונג בעטרעפט אנ-ערך 10 מיליאן גאלד-קראן, בלויז איין דיאדעם פון ראזא-פערל האט די ווערט פון א האלבען מיליאן קראן.

סך-הכל פון דער גרויסער קאטאסטראפע אין פראג.

פראג, 23 (אטע). נעכטען זענען דא פער-ענדיגט געווארען די ארבייטען ביים אפרייניגען די חורבות פון איינגעפאלענעם 7 שטאקיגען הויז. לויט אפיציעלע ידיעות זענען ביי דער קאטאסטרא-פע אומגעקומען 46 מאן, שווער-פערוואונדעט זענען געווארען 20, לייכט — 15 פערזאן.

שטרייק אין גדיניע.

גדיניע. 23 (א. ו.) דא איז אויסגעבראכען א שטרייק פון די פארט-ארבייטער. עס שטרייקען 1000 ארבייטער, וועלכע פאדערען א לוין-הוספה און די אנערקענונג פון טראנספארט-ארבייטער-פעראיין.

א תירוץ פון א „פארשטעהער"

סינאגאגע פערוואנדעלט אין א קירכע

פראג. (יט"א). די טעג האט דער סינאד פון דער „טשעכאסלאוואקישער קירכע" אבגעקויפט ביי דער יודישער קולטוס-געמיינדע אין פלאנאמי ביי קעלין (בעהמען) זייער סינאגאגע, וועלכע וועט ווערען אומגעבויט אין א געבעט-הויז פון דער „טשעכאסלאוואקישער קירך". בעת'ן הייליגען דעם בנין האט דער בישאף קארדווילס געדאנקט דער יודישער געמיינדע. ד"ר פעדער, דער פארשטע-הער פון דער יודישער געמיינדע האט אין זיין רעדע ערקלערט, אז דאס אבקויפען די יודישע סינאגאגע פאר א קריסטליכער קירכע איז א דייט-ליכער צייכען פון דער דערנעהנטערונג צווישען ביידע אמונות.

קוואליפיצירטע
שטיק-ארבייטער
צו מענער-בעשטעלט קאגען זיך מעלדען פאלודניאווא 6 ביי ברענהאלץ. 1974

ס'קאנען זיך מעלדען קוואליפיצירטע
געזעלען
צו ערשטקלאסיגע מענער-בעשטעלטע ארבייט
ביי קושמינסקי, זאוואדזקא 15.

השבת אבדה.

ס'איז פערלוירען געווארען א פארטפעל מיט 3 וועקסלען: 1) אויף 100 זל. אויסשטעלער א. טיפענבאך (פעטריקאווער 43); 2) אויף 92.25 זל. צאהלבאר דעם 31/12, אויסשטעלער ה. וו. לובניצקי (זגערזשער 76); 3) אויף 27 זל. צאהלבאר דעם 22/11, אויסשטעלער מ. לובניצקי (קאמיענא 5), 70 זל. געלד און עטליכע בעגלייט-שיינען. דער עהרליכער פינדער ווערט געבעטען געגען גוטע בעלוינונג אפצוגערענגען צו י. א. יאקו-באוויטש (קאמיענא 5). די וועקסלען ווערען ער-קלערט פאר אונגילטיג. 1976

לעכער מאשינאווא
ווערען אנגענומען אויסצו-נייהען צו ביליגע פרייזען
ביי ג. נארדמאן
29 צעגעלניאנא 29

איך גיב ארויס אויף לוין אויף 6-ער און 7-ער
שליטן-מאשינען
צו מעלדען זיך ביי צ. גרינבערג, פולנאצנא 11

נאך לאנגע און שווערע ליידען איז נעכטען געשטארבען אונזער ליבע מוטער, שוויגערמוטער, גרויסמוטער און אור גרויסמוטער נ"ע
חיה דאברע
אשת ר' נחום יהודה ז"ל
איינשידלער
מדעמבלין
(אין עלטער פון 78 יאהר).
די לויה קומט פאר היינט, מיטוואך, 12 א זייגער בייטאג פון טרויער-הויז, פאלנאצנא 31, וועגען וואס עס טיילען מיט אין גרויס צער די טיפטרויערנדע הינטערבליבענע.
1972

בישריפט-ביורא
האכבערג
פאנסקא 1
טעל. 36-77
ערלעדיגט אלע ארט געריכטליכע און שטייער-אנגעלע-גענהייטען אין אלע אמטען אויך אויף לאדזער וואיע-וואדזטווע רעיעל און פינקטליך.
בעמערקונג: וועגען פערשידענע שטייער-פראגען נעהם איך פערזענליך אן צווישען 5–6 נאכמיטאג.

לאָדז. „נייער פאָלקסבלאַט“ לאָדז.
23 אָקטאָבער 1928 23 אָקטאָבער 1928

דאָס אייז האָט זיך אַריהר געטון.

דאָס פּוילישע יודענטום, דער גאַנצער יודישער כלל, שטעהט אויפ'ן ברעג פון אַן'אָבגרונד, וואָס אַ טאָג מעהרען זיך אַלץ די גזרות, עס ווערט אַלץ ענגער געצויגען דער קרייז אַרום יודען. הייגט איז ב"ה נישטאָ קיין „קראָמיע יעווריעזי“, מען שליסט חלילה נישט אויס קיין יודען פון קיין זאַך, פון קיין בערוף; יודען זענען גלייכבערעכטיגט, מעהר נישט מען אָרגאַניזירט דעם עסק אַזוי, אַז יודען בלייבען דרויסען.

אַזוי האָט מען, אין דער לעצטער צייט, צוגענומען ביי אַ פּאָר טויזענד יודישע גאַפּט־סוחרים די פּרנסה; מען האָט דעם אייזען־מסחר אָבגעצוימט מיט אַ שטעכעדיגען דראָט, אַז קיין יוד זאָל דערצו נישט קענען צוקומען; מיט די בעקער האַלט עס גאַנץ שמאָל און אויך דער וואַלד־מסחר זאָל זיך אַרויסגליטשען פון יודישע הענד. און דאָס אַלץ ווערט דורכגעפיהרט אָהן רעש, אָהן טומעל, עס איז חלילה נישט קיין גזרות אויף יודען, עס ווערט נור אָרגאַניזירט, קאָנצענטרירט, מעכאַניזירט, און ווי די אַלע שעהנע ווערטער הייסען. דערביי בלייבען יודען זיצען אויפ'ן פּליישבאַנק.

און וואָס טוען יודען? יודען פיהרען פּאָליטיק, הויך־פּאָליטיק. שפּילען זיך אין אָפּאָזיציע, שלאָגען זיך אַביסעל וועגען די שפּראַך אין וועלכער זיי זאָלען זיך מיט איינאַנדער פערהערען, שטעלען איינער דעם צווייטען אונטער אַ בענקעל און וואַרטען אויף דער גליקליכער צייט, ווען עס וועט ענדליך מקויים ווערען דער שתכלה פּרוטה מן הכיס, ווען דער לעצטער גראָשען וועט זיין אויפגעגעסען. לאַנג וועט מען שוין נישט דאַרפען וואַרטען. אָט, אָט, האַלט עס דערביי. אָבער ווען די נויט איז אַמגרעסטען איז די הילף אַמנאָהענטסטען. און אָט האָט מען זיך אין וואַרשא אַ נעהם געטון און מען געהט שאַפען אַ ווירטשאַפטליכען ראַט.

אַ ווירטשאַפטליכער ראַט! ווי מיר פערשטעהען דאַרף עס זיין אַ קערפּערשאַפט וועלכע וועט זיך פערנעהמען מיט'ן פעסטשטעלען די ווירטשאַפטליכע לאַגע, שטעהן אויף דער וואַך פון די ווירטשאַפטליכע פּאָזיציעס און בייזשטעהן דער יודישער בעפעלקערונג מיט ראַט און טאַט. עס פערשטעהט זיך אויך, אַז אַ'אַ קערפּערשאַפט קען נור דאַמאָלסט דערגרייכען איהר ציל, ווען זי וועט אַרבייטען אין ענגען קאָנטאַקט מיט דער רעגירונג און מיט די מאַסגעבענדע ווירטשאַפטליכע פאַקטאָרען אין לאַנד. די אינסטיטוציע ווי בכלל מיר אַלע שטעהען אויפ'ן שטאַנדפּונקט, אַז די רעגירונג האָט נישט בדעה צו רואינירען די יודישע בעפעלקערונג; אַז זי איז פּעראינטערעסירט אין דער דערהאַלטונג אין דעם וואוילשטאַנד פון יודישען בירגער, עס איז נישט די שולד פון דער רעגירונג ווען יעדער פאַרטשריט אויפ'ן ווירטשאַפטליכען געביט, טרעפט קודם־כל דעם יודען. נור ביי אַ'אַ פּאָראויסזעצונג איז מעגליך, אַז די קערפּערשאַפט זאָל קענען עפּעס אויפטון.

עס איז דערום פערשטענדליך, אַז די אָרגאַניזאַציע מוז זיין טאַקע אַ ווירטשאַפטליכע, ד. ה. אַן'אומפּאַרטייאישע, טאָר נישט זיין אַנגאַזשירט אין קיין שום פּאָליטיק און דערצו זיך נישט צוקלעבען.

ווי גרויס מוז דערום זיין אונזער פערוואונדערונג ווען מען הערט וועגען דעם, אַז דער ראַט זאָל געשאַפען ווערען אַלס צוטשעפּעניש צום „נאַציאָנאַל־ראַט“ ביים יודישען „קאָלאָ“! מען קען האָבען פערשידענע מיינונגען וועגען „קאָלאָ“ און דעם „נאַציאָנאַל־ראַט“. ביים הייגטיגען טאָג ווייסט אָבער יעדער, אַז דער נאַציאָנאַל־ראַט קען זיך נעבעך קיין ראַט נישט געבען און אַז דער „קאָלאָ“ דרעהט זיך נישט. מיר ווייסען נישט וואָס די סיבה דערפון איז, אָבער מיר ווייסען אפשר יאָ. אָבער דער פאַקט בלייבט פאַקט, אַז אויב מען וויל אַ זאַך בעגראָבען זאָל מען עס איבערגעבען אין „נאַציאָנאַל־ראַט“ אויב מען וויל אַן'ענין פערשפּילען זאָל מען עס איבערגעבען אַ רעפּוטאַט וואָס געהער צום „קאָלאָ“. הייגט ווי קען מען, ביי אַזעלכע בעדינגונגען נאָר ברענגען פאַר'ן מויל, דער ווירטשאַפטליכער ראַט זאָל זיין אַ זעקסטער ראָד, ער זאָל זיין אַ צוטשעפּעניש צו יענעם „קאָלאָ“ וואָס איז דער פינפטער ראָד אין וואָגען?

נור ווי די מעשה זאָל נישט זיין דאָס אייז האָט זיך אַ ריהר געטון, מען האָט ענדליך דערזעהן די סכנה אין וועלכער דער כלל ישראל געפינט זיך און מען זעהט איי זאַז עס מוז עפּעס געשעהן. און כאָטש מען ווייסט נאָך נישט וואָס און ווי מען דאַרף טון, אָבער די איינזיכט אַליין, אַז עס מוז עפּעס געשעהן, אַז אַזוי ווייטער קען עס נישט בלייבען, איז שוין זעהר פיל, די איניציאַטיוו פון די עסקנים מוז דערום וואַרים בעגריסט ווערען.

ל. ט.

הומאַניטאַרע הילף פאַר נע ונד'ע

דער פעלקער־בונד אויבערקאָמיסאַריאַט און די יודען אין דאַנציג.

(ספּעציעל פאַר'ן „נייעם פאָלקסבלאַט“)

אין דער אַלגעמיינער פּרעסע איז לעצטענס געווען די ידיעה, אַז דער ראַט פון פעלקער־בונד האָט אויף דער לעצטער סעסיע אין גענף בעשטימט דעם איטאַליענישען דיפּלאָמאַט, גראַף גראַוויאַנאַ אַלס אויבער־קאָמיסאַר פון פעלקער־בונד אין דער פרייע שטאָט דאַנציג אויפ'ן אָרט פון איצטיגען האָלענדישען פּראָפעסאָר דר. וואַן־האַמעל.

די אויבער אויפזיכט פון פעלקער־בונד דורך דעם אויבער קאָמיסאַריאַט אין דאַנציג ליגט אין די הענד פון רעפּאַרטאַמענט פאַר מינדערהייטען, שוץ־ענינים ביים דעם גענעראַל סעקרעטאַריאַט אין גענף, אַז'י אַרום איז די אַרבייט פון אויבער־קאָמיסאַריאַט אין דאַנציג ענג פערבונדען מיט די אַרבייט פון פעלקער־בונד אויפ'ן געביט פון מינדערהייטען־שוץ אין מערב־אייראָפּא.

אַלע ביז־איצטיגע אויבער־קאָמיסאַרען פון פעלקער־בונד אין דער פרייע שטאָט דאַנציג — די ענגלישע גענעראַלען מאָער, הייקינג, מאַקדאָנאַלד און דער ביז־איצטיגער האָלענדישער פּראָפעסאָר דר. וואַן־האַמעל, זענען אין פערלויף פון די לעצטע 8 יאָהר געווען זעהר פריינדליך געשטימט צו דער יודישער בעפעלקערונג אין דער פרייע שטאָט דאַנציג און האָבען געהאַט אַ גרויסען אינטערעס פאַר יודישע פּראָבלעמען. זיי האָבען געהאַלטען פאַר אַ בעזונדערע נויטווענדיגקייט צו שטעהן אויף דער וואַך און נישט צו דערלאָזען צו קיין אַנטיסעמיטיש־האַקענקרייצלערישע עקסצעסען געגען דער יודישער בעפעלקערונג.

אַזוי איז בעקאַנט די פּעראָרדנונג, וואָס דער פריהערדיגער אויבער־קאָמיסאַר מאַקדאָנאַלד האָט איבערגעגעבען דעם סענאַט. אַז פאַר יעדע אַרט אַנטיסעמיטיש־קרייצלערישע אָדער רייטש־נאַציאָנאַלע פעראַנשטאַלטונג, פערזאַמלונג אָדער דעמאָנסטראַציע זאָל מען דאָס פּראָגראַם איבערגעבען אין אויבער־קאָמיסאַריאַט, כדי מען זאָל רעכטצייטיג קענען פעסטשטעלען צי די זעלבע פעראַנשטאַלטונגען וועלען נישט פעראורזאַכען קיין געפאַהר פאַר דער יודישער בעפעלקערונג. די דאָזיגע פעראָרדנונג איז נאָך אין קראַפט.

אין פעלקער־בונד־אויבער־קאָמיסאַריאַט ווערען גערן אויפגענומען יודישע עסקנים און מען רעכענט זיך מיט די וואונשען פון דער יודיש־נאַציאָנאַלער געזעלשאַפטליכקייט. מען ווייסט, אַז די יודען געהערען צו דעם אַוואַנגאַרד אויף וועמע די אינטערנאַציאָנאַלע פעלקער־בונד־אינסטאַנצען קענען זיך אין דער ערשטער רייהע שטיצען. מען אינטערעסירט זיך מיט דער עפענטליכער יודישער מיינונג און אין דעם אַרכיוו־אַקטיוו פון פעלקער־בונד אויבער־קאָמיסאַריאַט געפינען זיך איבערזעצונגען און אויסשניטען פון דער יודישער פּרעסע.

דער ערשטער אויבער־קאָמיסאַר פון פעלקער־בונד אין דאַנציג, גענעראַל מאָער, האָט זעהר געלייסטעט לטובת די זיכערונג פון די רעכט פאַר'ן יוד אין דער פרייע שטאָט דאַנציג עס איז בעקאַנט, אַז אין דעם ערשטען בירגערשאַפטס־פּראָיעקט פון דער קאָנסטיטואירענדער פערזאַמלונג איז געווען אָנגעוויזען, אַז דער, וואָס וויל ווערען אַ דאַנציגער בירגער מוז פריהער וואוינען 10 יאָהר אין דאַנציג און אויב דער סענאַט האָט די בקשה אָבגעוואָגט קען מען זיך נישט ווענדען מיט אַ אַפּעלאַציע צו קיין אַנדערער אינסטאַנץ. גענעראַל מאָער האָט נישט געוואָלט דערויף מסכים זיין און דער פּראָיעקט איז געענדערט געוואָרען אין דעם זין, אַז אַנשטאָט 10 איז גענוג 5 יאָהר און אויב דער סענאַט זאָגט אָב די בקשה קען מען זיך ווענדען מיט אַ קלאַגע צום העכסטען געריכט.

דעם שרייבער פון די שורות זענען בעקאַנט א רייהע פאַקטען, וועלכע בעווייזען, אַז דאָס, וואָס איז בנין פון געזעץ ענעם רייטשען אָבער־קאָמאַנדיר, גענעראַל פעלדמאַרשאַל פאָן מאַקענזען געפינט זיך אַ פערטרעטער פון פעלקער־בונד אין גענף, האָט ביי געוויסע קרייזען אין דאַנציג צוגענומען זייערע אַפּעטיטען, וואָס זיי וואָלטען געהאַט געגען די יודען, ווען דער פעלקער־בונד פערטרעטער וואָלט אין דאַנציג נישט געווען. די פרייע שטאָט דאַנציג איז אונטער דעם דירעקטען שוץ פון פעלקער־בונד־ראַט און דער ראַט האָט דעם מאַנדאַט איבער דאַנציג. דעריבער מוז דער פעלקער־בונד פערטרעטער זאָרגען פאַר דעם פרידליכען לעבען פון דער גאַנצער בעפעלקערונג, בעזונדערס וועגען דער בעזייטיגונג פון יעדע אַרט מעגליכקייטען פון נאַציאָנאַלען שאָוויניזם און ראַסען־האַס.

צוליב דעם, וואָס די פרייע שטאָט דאַנציג, אַלס די איינציגע וויזע־פרייע אַריינפאָהר־לאַנד איז אַ מקום מקלט פאַר די מלוכה'לאָזע, וועלכע ווערען איבעראַל געיאָגט און אויסגעוויזען, און פיל מלוכה'לאָזע, וועלכע האָבען געהאַט אינטערנאַציאָנאַלע קאָמפּליצירטע ענינים, האָבען געבעטען הילף ביים פעלקער־בונד אויבער־קאָמיסאַריאַט. דאָס אויבער־קאָמיסאַריאַט האָט זיך פערבונדען מיט דעם „נאַנסען־קאָמיסאַריאַט פאַר רוסישע פליכטלינגע אין גענף“, אַ דאַנק וועלכע די אומגליקליכע מלוכה'לאָזע האָבען בעקומען די געהעריגע מעגליכקייטען פריי און אונגעשטערט זיך צו בעזעצען אין מערב אייראָפּא אָדער אין אַ איינוואַנדערונגס־לאַנד. נאַטירליך איז נישט אין די אויפגאַבען פון דאַנציגער אויבער־קאָמיסאַריאַט צו רעגולירען דאָס ערנסטע שווערע מלוכה'לאָזע פּראָבלעם, וואָס דאַרף אין די נאָהענטסטע חדשים געלעזט ווערען אין די אינטערנאַציאָנאַלע פעלקער־בונד־אינסטאַנצען אין גענף. די אינטערווענצען, אָבער, פון דאַנציגער אויבער־קאָמיסאַריאַט זענען געווען אַקטען פון יושר, וויל מען האָט פערשטאַנען, אַז דער אומגליקליכער היימ־לאָזער איז פערוועגליך גאָרנישט שולדיג אין די אַרום איהם אינטערנאַציאָנאַלע פערוויקלונגען, מען האָט זיך בעמיהט, פון פאַל צו פאַל, צו העלפען היימלאָזע, וויסענדיג, אַז אַ פערטרעטערשאַפט פון פעלקער־בונד דאַרף געבען הומאַניטאַרע הילף, ווען עס האַנדעלט זיך וועגען העלפען אַ גוטליידערנדן אין אַ נע ונד'ניק.

ווי עס איז שוין בעטאָנט געוואָרען, איז די דאַנציגער יודישע בעפעלקערונג, פּאַקטיש די איינציגע בעפעלקערונגס־גרופּע אין דער פרייע שטאָט דאַנציג, אַזוי ווי די יודען אין אַלע אַנדערע לענדער צו האַלטען אויף די וויכטיגע פעלקער־בונד־אידעאַלען וועגען פעלקער־פרידען און אינטערנאַציאָנאַלע צואַמענלעבען. די דאַנציגער דייטשען און פּאָליאַקען האָבען פּאָליטישע און נאַציאָנאַלע אַספּיראַציעס, דער לייטער פון דאַנציגס אויסערליכער פּאָליטיק בנוגע דעם פעלקער־בונד און דער יורי פו סענאַט פאַר אינטערנאַציאָנאַלע ענינים איז דער יודיש־סאָציאַליסטישער סענאַטאָר און לאַנדעס־ריכטער, דר. בערנאַרד קאַסאָניצער. די דאַנציגער „ליגע פון פריינד פון פעלקער־בונד“ האָט געגרינדעט דער יודישער אַדוואָקאַט דר. גיימאַן, וועלכער איז אויך פון אַלע פּאָליטישע ריכטונגען געוועהלט געוואָרען אַלס דער פּרעזידענט פון דער ליגע. אַ כמעטיגען אַנטייל אין דער אַרבייט פון דער ליגע נעמט אויך דער יודישער גענעראַל־דירעקטאָר פון דער דרעזדענער באַנק אין דאַנציג ה' אַלפרעד ווינקראַנץ.

אויך אין די אַנדערע דאַנציגער פרידענס־אָרגאַניזאַציעס, וועלכע אונטערשטיצען די אַרבייט פון פעלקער־בונד, ווי די „ליגע פאַר מענשען־רעכט“, „רעפּובליקאַנער בונד“, „פרידענס־געזעלשאַפט“ א. אַ. נעמען יודען אַ זעהר אַקטיווען אַנטייל. גאַנץ אָפט ווערען דורך די זעלבע אָרגאַניזאַציעס איינגעאָרדנעט פערשידענע רעפעראַטען וועגען פעלקער־פרידען און אַנדערע אינטערנאַציאָנאַלע פּראָבלעמען און דערמיט ווערט אונטערשטיצט די אַרבייט פון דעם דאַנציגער פעלקער־בונד אויבער־קאָמיסאַריאַט און בכלל פון די פעלקער־בונד הויפּט אָרגאַנען אין גענף, וועלכע האָבען געוואָלט אין דער פרייע שטאָט דאַנציג אַדורכפיהרען אַ עקספּערימענט, צו פערווירקליכען אין פּראַקטישען לעבען, אין קליינעם מאַסשטאַב, די אידעאַלע אויפגאַבע פון פעלקער־פרידען, וואָס זיי האָבען זיך געשטעלט דורך די אַלגעמיינע און אינטערנאַציאָנאַלע פאַקטען און אָבמאַכען.

נאָכדעם ווי ענגלאַנד און האָלאַנד האָבען שוין געהאַט זייערע בירגער אַלס אויבער־קאָמיסאַרען פון פעלקער־בונד אין דאַנציג, האָט איצט דער ראַט דעם כבוד אָנגעטון די איטאַליענישע רעגירונג. פון ערשטען טאָג אָן, ווען די פרייע שטאָט איז ענטשטאַנען, האָט די פריהערדיגע איטאַליענישע ליבעראַלע און די איצטיגע פאַשיסטישע רעגירונג, אַרויסגעוויזען אַן'אינטערעס צו דער דערהאַלטונג פון דער פרייע שטאָט, נישט זייענדיג פּאַרטייאיש צו קיינעם פון די צדדים. דער נייער פעלקער־בונד אויבער־קאָמיסאַר, גראַף גראַוויאַנאַ איז אַ יונגער דיפּלאָמאַט און איז שוין געווען אין דאַנציג אין אַ דיפּלאָמאַטיש שליחות פון פעלקער־בונד.

אין די דאַנציגער פּראָאינטערעסירטע קרייזען האָפט מען, אַז גראַף גראַוויאַנאַ, וועט אויך ווי זיינע פאָרגענגער וויסען אָבצושיצען די טראַדיציע פון דאַנציגער פעלקער־בונד קאָמיסאַריאַט — צו העלפען די, וועלכע וועלען זיך אין זיין הילף נויטיגען. (ט"א)

א. דאַנציגער.

דער קלאַפּאָט, אַז ס'ווערט געבוירן אַ יונגער

טשיקאַווע בילדלעך פון יודישע לעבען אין רוסלאַנד.

דער קאַמף צווישן דעם נייעם לעבענס־שטייגער אין רוסלאַנד מיט'ן אַלטען איז נישט נאָר אַ קאַמף צווישן צוויי דורות, אָדער צוויי בעזונדערע וועלט־אַנשויאונגען, נאָר עס איז טאַקע אַ קאַמף צווישן צוויי פערשידענע רעליגיעס, וואָס איינע פון זיי איז די גוט־בעקאַנטע אמונה אין'ם רבונו־של־עולם, וואָס פאָדערט פון'ם גלויביגען געוויסע קרבנות און די צווייטע — די אמונה אין דער פרייער און בעפרייטער מענשהייט, וואָס פאָדערט ווידער אַמאָל געוויסע קרבנות.

און וועה איז צו יענעם, וואָס גלויבט איינצייטיג אין ביידע, אָדער פערקעהרט, איז אויסגעטון פון ביידע און דינט ראַך צום קאָמוניסטישען גאָט.

אַזאַ איינער ווערט אַריינגעטראָגען אין דער שוואַרצער ליסטע פון'ם גאַנצען לאַנד — אין די צייטונגען און זשורנאַלען, — און קינד און קייט ווייסען שוין, אַז דער און דער האָט „נישט אויסגעהאַלטען“, האָט זיך לעבעדיגערהייט בעגראָבען.

אָט האָט איהר איינעם פון זיי, ווי עס מאָלט זיי די מינסקער צייטונג „אָקטיאַבר“.

פאַר דער האָמליער פּאַרטייאישער קאָנטראָל־קאָמיסיע שטעהט דער חבר אַגראַנאַט, וועלכער איז דורך זיין קעמערל („יאַטשייקע“ בלע"ז) אויסגעשלאָסען געוואָרען פון דער פּאַרטיי פאַר מל זיין ראָס דריי חדשים'דינע קינד זיינס.

אַגראַנאַט אַליין איז אַ מעטאַליסט און שוין אַ יאָהר, אַז ער איז אַ מיטגליד פון דער פּאַרטיי. ער לייקענט נישט, אַז זיין קינד איז טאַקע גע'מלט געוואָרען, אָבער ער וואַרפט די גאַנצע שולד אויף זיין ווייב. דאָס האָט זי, דאָס ווייב זיינע, טענה'ט ער בעמערקט, אַז דאָס קינד איז נישט מיט אַלע־מען, איז זי אַוועק אין אַ קליניק, וואו מ'האָט איהר געזאָגט, אַז דאָס קינד נויטיגט זיך אין אַן'אָפּעראַציע... האָט זיין ווייב נישט געוואָלט מ'זאָל מאַכען די אָפּעראַציע (לייען — ברית מילה) אין דער קליניק און פערלאַנגט מ'זאָל עס בעסער מאַכען ביי זיך אין דער היים...

אויף דער פראַגע מצד דער קאָנטראָל־קאָמיסיע, וועלכער דאָקטאָר האָט אָפּערירט דאָס קינד, האָט דער בעשולדיגטער געענטפערט, אַז נישט קיין דאָקטאָר, נאָר אַ מוהל!

דערביי אָבער האָט זיך אַגראַנאַט נעסטאַרעט צו „ערקלערען“ דער קאָנטראָל־קאָמיסיע, אַז דער מוהל האָט מיט זיין קינד נישט געמאַכט דאָסזעלבע וואָס מיט אַלע אַנדערע יודישע קינדער, נאָר ער האָט בלויז געמאַכט די אָפּעראַציע (ד.ה. אָהן פּריעה און אָהן מציצה).

אָבער דער ראָזינגער מציצה־לאָזער ברית האָט דעם קאָמוניסט ראָך נישט גע'כשרט אין די אויגען פון זיינע יודישע און נישט־יודישע פּאַרטיי־חברים און די האָמלער קאָנטראָל־קאָמיסיע האָט בעשטעטיגט דעם בעשלוס פון אַגראַנאַט'ס פּאַרטיי־קעמערל, אַז ער ווערט אויסגעשלאָסען פון דער פּאַרטיי. „ויקרא שמו בישראל“ — און זיין נאָמען הייסט עס, זאָל ווערען אַריינגעטראָגען אין'ם שוואַרצען צעטעל פון דער אַלפאַרבאַנדישער קאָמוניסטישער פּאַרטיי...

אָבער נישט אַלע זענען אַזוי אָפּגעהערציג און נאַראָדליוויג, ווי דער מעטאַליסט אַגראַנאַט. עס זענען דאָ אויך אַזעלכע, וואָס פּרובירען זיך אַרויס־דרעהען דורך פערשידענע לינענס און בבא מעשיות. איינער, למשל, טענה'ט, אַז בעת מעשה איז ער נישט געווען אין דער היים, אַ צווייטער וואַרפט די גאַנצע שולד אויף שווער און שוויגער, וואָס זענען, ווי בעקאַנט, פון דער נאַטור אויס גרויסע רשעים און צו'להכעיס'ניקעס...

זיי, שווער און שוויגער, הייסט עס, שאַנעוען נישט די איינענע טאָכטער, וואָס איז אָקאָרשט געוואָרען אַ מוטער, נישט דעם איינענעם איידעם, וואָס איז געווים מיט גרויס מיה געוואָרען אַ קאָמוניסט און שאַנעווען אַפילו נישט דעם איינציגען איי־ניקעל זייערען, וואָס ליגט, נעבעך מעשה שנצ'ל אין דער וויג און בעט זיך ממש מען זאָל איהם נישט יודישען.

אָט אַזאַ איינער, וואָס וויל זיך אַרויסדרעהען מיט דריידעלעך, איז דער מאָזירער אַרבייטער לייקין. ער איילט זיך נישט מל זיין זיין קינד רוקא אויפ'ן אַכטען טאָג. דאָס איז שוין צו באַרבאַריש, זאָגט לייקין. מען לעבט דאָך עפּעס אין דעם 20־טען יאָהר־הונדערט, אָבער אַז דאָס קינד איז פאַרט „נישט מיט אַלעמען“ און דער ראַיאָנער דאָקטאָר אַליין זאָגט, אַז עס איז נויטיג אַן'אָפּעראַציע (טאַקע אַן'אָפּעראַציע און נישט קיין ברית)... איז פאַרוואָס זאָלען דערפו נישט וויסען די סעקרעטאַרען פון דעם ראַיאָנעם קאָמיטעט און פון דער פּאַרטיי קעמערל?

אמת, די ביידע סעקרעטאַרען זענען טאַקע געווען געגען אַזאַ מין אָפּעראַציע, אָבער געוואוסט פון דעם האָבען זיי ראָך... לייקין האָט זיי ראָך מתרה געווען, ראָך אָבער האָט די ראַיאָנע התראה נישט געהאָלפען און לייקין האָט פון דער מאָזירער קאָנטראָל־קאָמיסיע בעקומען אַ שטרענגען אויסרייד

(ווייטער וועה ל־טע זייט)

Dr. med. St. Heinrich
POMORSKA 10, TEL. 47-67
ספּעצ. פון אינערליכע און קינדער־קראַנקהייטען
בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ־לאַמפּען־שטראַהלען
צוריקגעקעהרט
בעהמט אָן פון 1–3 נאָכמ. און פון 5–7 אָווענד.

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

24 מיטוואך
י
תרפ"ט תשרי

אקטאבער
זון-אויפגאנג 6.14
זון-אונטערגאנג 4.31

אין אלע פאבריקען ווערט שוין געארבייט

נעכטען זענען שוין כמעט אלע פאבריקען גע־עפענט געווען אין אלע קליינע און מיטעלע פאבריקען. אין די גרעסערע פאבריקען איז די ארבייט נאך פארגעקומען נישט רעגולער און ערשט אין פער־לויף פון'ם טאג איז די ארבייט נארמירט גע־ווארען.

אין לעאנהארד'ס פאבריק זענען אינדערפריה נאר געקומען צו דער ארבייט 200 ארבייטער. די דירעקציע האט נישט געוואלט אנהויבען די ארבייטען. ערשט ווען די רעלעגאטען האבען פער־זיכערט, אז בייטאג צו דער צווייטער שיכט, וועלען אלע ארבייטער קומען, האט מען אנגעהויבען פאר־בערייטען אלע ווארשטאטען צו ארבייט.

ביי שייבלער און גראהמען, ראזענבלאט, שווי־קערט, האפריכטער א. אנד. האט מען נעכטען שוין נארמאל געארבייט.

אין דער „ווידזעווער מאנופאקטור" איז די ארבייט אויפגענומען געווארען נארמאל אין אלע אפטיילונגען, א חוץ אין דער שפינערי, וואו די דירעקציע וויל רייסען די לוינען ביי די ארבייטער.

די טעקסטיל־פעראיינען האבען אינטערווענירט ביים ארבייטס־אינספעקטאר וואיטקעוויטש, וועלכער האט זיך פעראינטערעסירט מיט'ן ענין.

„פראצא" און כ. ד. נאך נישט אונ־טערגעשריבען דעם אפמאך.

(—) ווי בעקאנט האבען די טעקסטיל־פעראיי־נען פון „פראצא" און כ. ד. נאך נישט אונטערגע־שריבען דעם אפמאך מיט די פאבריקאנטען. די פראצע וועט רעצידירט ווערען אויף זייערע א רעד־לענאטען פערזאמלונג, וועלכע וועט פארקומען היינט.

(מ) צוליב דעם, וואס דער שטרייק איז שוין פערענדיגט, האט די אפטיילונג פון געזעלשאפטלי־כען שוץ ביים מאגיסטראט אפגעשטעלט די אונטער־שטיצונגס־אקציע פאר די שטרייקענדע ארבייטער.

אויפגערעגטע ארבייטער צושעדיגען די עלעקטריע אין פאביאניץ.

(—) מאנטאג האט זיך אין רורא־פאביאניץ פאר'ן מאגיסטראט צוזאמענגעקליבען א המון פון א 500 מאן שטרייקענדע טעקסטיל־ארבייטער און האבען געוואלט אפהאלטען א מיטינג. דערווייל האבען די אויפגעהעצטע ארבייטער צושע־דיגט די עלעקטרישער ליטונג. די פאליציי האט פונאנדערגעטריבען דעם המון. ביז 9 א זייגער אין אווענד האט געפעהלט עלעקטריש ליכט.

דער טומעל ארום עקסמיטירטן בית-תפלה

אין נעכטיגען נומער פון אונזער צייטונג האבען מיר דערצעהלט וועגען עקסמיסיע פון א שטי־בעל, היינט דערוויסען מיר זיך פאלגענדע פרטים: אויף פאלודניאווא 25 עקזיסטירט זייט 30 יאהר דאס שטיבעל פון די חב"ד. מיט א 9 יאהר צוריק האבען זיי פון זייער לאקאל אפגעגעבען א טייל פאר די ראדאמסקער חסידים און דארט זענען איינגעארדנעט געווארען 2 שטיבלעך — פון ראד־ראמסקער חסידים און פון די קיהה־בעזיצער. דער קאנטראקט איז געווען געשלאסען אויפ'ן נאמען פון די גבאים פון די קיהה־בעזיצער ה' איטשע ראַ־וועט (ווסכארניע 16) און בערל הערש קאפ. מיט א 2 יאהר צוריק האט מען וועגען ראַוועט'ן דער־צעהלט עפים נישט קיין פיינע מעשה. האט זיך אין שטיבעל אויפגעהויבען א קאך און ראַוועט איז א ברוגזער אנטלאפען פון שטיבעל, מיטגעהמענדיג מיט זיך 2 ספרי תורות, וועלכע ער האט אריינגע־שטעלט אין חברה תנ"ך פון אלטשטאט. די מתפללים האבען דאן וועגען דעם געמאלדען אין פאליציי און ביי דער פראקוראטור. ס'איז צוזאמענגעשטעלט גע־ווארען א פראטאקאל אבער דער פראצעס איז נאך ביז איצט נישט פארגעקומען. דער געוועזענער גבאי איז אבער געווארען ברוגז. דערצעהלט מען צווישען די מתפללים, אז ער האט אפגעמאכט מיט'ן הויז־ווירט און יענער האט איהם אנגעקלאגט אויף אנ'עקסמיסיע. דער צווייטער גבאי הערשקאפ האט איגנאנצען וועגען דעם נישט געוואוסט.

אינ'ם טאג פון'ם פראצעס האט ער זיך צופעליג וועגען דעם דערוואוסט און איז צוזאמען מיט עטליכע מתפללים געקומען אין געריכט. דארט האט ער פערלאנגט, אז מ'זאל איהם צולאזען צום פראצעס און נאך א בעראטונג האט דאס געריכט איהם אנערקענט אלס רריטען צד און איהם צוגע־לאזט צום פראצעס.

בעת'ן פראצעס איז אויפגעקלערט געווארען דער ענין און הערשקאפ איז אנערקענט געווארען אלס לאקאטאר.

פאר דער דירה האט ראַוועט געצאהלט לויט 625 רובל. הערשקאפ האט אנגעקלאגט אין שירס־אמט און די קאמיסיע ראזיעטשא האט אנערקענט, אז די דירה פונ'ם שטיבעל דארף גערעכענט ווערען לויט 400 רובל. דער ווירט איז נאטירליך פונ'ם פסק נישט געבליבען צופרידען און האט די רעד־ציזיע אנגעקלאגט אין אפעלאציע־געריכט און די פראגע איז נאך ביז איצט נישט ערלעדיגט.

דערווייל האט דער ווירט נישט געוואלט אנ־נעהמען קיין דירה־געלד, ה' הערשקאפ האט א פאר מאל איהם אריינגעשיקט דאס דירה־געלד דורך פאסט, ער האט עס אבער נישט אנגענומען מיט א קורצער צייט צוריק האט דער ווירט ווידער אנגעקלאגט ראַוועט'ן אויף אנ'עקסמיסיע און דאס מאל האט קיינער וועגען דעם נישט געוואוסט.

דער ווירט האט דאס מאל די עקסמיסיע אויף ראַוועט'ן געוואונען, הגם ער איז שוין נישט קיין גבאי פון שטיבעל. מאנטאג איז געקומען א קאמארניק, אויפגעבראכען די שלעסער פון דער טיר און ארויסגעווארפען פון דארט 2 ארון' קודש, 100 בענק מיט 600 פלעצער, א שלחן א.אז.וו.

פון די מתפללים איז קיינער נישט אנוועזענד געווען, ווען מ'האט זיי וועגען דעם מיטגעטיילט, זע־נען זיי אנגעקומען און דארט געטראפען אויפ'ן הויף אנ'ארון און עטליכע בענק. די רעשט זאכען זענען שוין אריבערגעטראגען געווארען אין עפעס א קעלער. די אויפגערעגטע מתפללים האבען די זא־כען אריינגעטראגען צוריק אין שטיבעל און זענען דארט געבליבען זיצען.

אויפ'ן הויף האבען זיך געוואלגערט צוריסענע גמרות און ספרים, דערווייל האט מען זיך ארומגע־זעהען, אז ס'פעהלט הערשקאפ'ס א פרוכת און א ספר, ווי מ'האט איבערגעגעבען האט די ראַוועט זאכען צוגענומען ה' ראַוועט. דערווייל האט זיך דעם ווירט'ס זוהן צושלאגען מיט איינינע מתפללים, וועלכע האבען נישט געוואלט פערלאזען דעם לא־קאל פון שטיבעל, וואו זיי האבען פערבראכט ביז ארום 3 ביינאכט.

דער ווירט האט ארויסגערופן פאליציי, וועלכע האט די מתפללים ארויסגעווארפען פון שטיבעל.

א פאליציאנט האט געזעהען א גייסט פון א געשטארבענעם.

וועגען דעם איז אנגעשריבען געווארען א ראפארט.

(ב) אין לאקאל פון לאדזשער סטאראסטווא (פיעטריקאווער 100) האט דער ריזשורירענדער פא־ליציאנט ארום 12 א זייגער ביינאכט בעמערקט ווי א בעאמטער פון סטאראסטווע זאהאראנסקי איז פון קארידאר אריין אין א ביורא־לאקאל און איז דארט געבליבען.

דער פאליציאנט, וועלכער האט ערשט נעהאט געזעהען זאהאראנסקי צוויי מאל, האט גערעכענט, אז ער האט דארט אויסצופיהרען א נאכט־ארבייט. ווען ער האט געזאלט עפענען די טיר, און זי געטראפען געשלאסען, איז ער אוועק צוריק אין פארער־צימער און איז דארט געבליבען זיצען.

ארום האלב 9 אינדערפריה האט אנגעקלונגען אין טעלעפאן און דער ריזשורירענדער פאליציאנט קושטש האט אויפגענומען א טעלעפאנאגראם פון זאהאראנסקי'ס פרוי, אז ביינאכט ארום 12 א זייגער איז זאהאראנסקי געשטארבען. ערשט דאן איז דעם פאליציאנט קלאר געווארען, אז ער האט זאהא־ראנסקי'ן נישט געזעהען, נאר ס'האט זיך איהם אויסגעוויזען. דער פאליציאנט רעכענט, אז ער האט געזעהען זאהאראנסקי'ס גייסט, וועלכער איז גע־קומען מיטצוטיילען וועגען זיין טויט.

קושטש האט וועגען דעם אנגעשריבען א ראַ־פארט.

רוזשא איז נ'שט געגט און וואוינט מיט א פריזיער.

(ה) אויף פאמארסקא 87 וואוינט שוין זייט א פאר יאהר רוזשא א פרוי פון א מאן מיט וועלכען זי האט חתונה־געהאט מיט עטליכע יאהר צוריק. זיי האבען אבער נישט געלעבט בשלום. פלוצים איז דער מאן אוועק ערגיץ, וואוהין די אויגען האבען איהם פערטראגען.

דערווייל האט זיך אונזער רוזשע פערבענקט, האט זי זיך בעקענט מיט א פריזיער, סושאק און מ'האט אנגעהויבען זיך אפט טרעפען, ביז סושאק האט זיך אינגאנצען אריבערגעצויגען צו רוזשע'ן, וועלכע איז שוין געווארען „זיין" רוזשע.

ווען מ'האט מיטגעטיילט דעם ראבינאט, אז רוזשא פון פאמארסקא, א נישט גע'גט'ע פרוי, וואוינט מיט א פרעמדען מאן, האט דער ראבינאט געשיקט נאך דעם פארל.

דאס פארל האט אבער אויפגענומען דעם שמש ר' מרדכי בצלאל גאר נישט אנשטענדיג, מ'האט זיך פשוט פערמאסטען איהם צו שלאגען. האט דער ראבינאט פארגענומען שריט, אז רוזשא'ס מאן זאל איהר שיקען א גט.

מיט א פאר וואכען צוריק איז אנגעקומען א גט פאר רוזשע'ן פון איהר מאן, האט דער ראבינאט נאך אמאל געשיקט נאכ'ן פארל. דאס מאל איז דער שמש קוים אוועק מיט'ן לעבען. דאס פארל האט זיך אויף איהם געווארפען מיט א מע־סער און געוואלט איהם שטעכען.

דער ראבינאט האט בעשלאסען אנצוגעהמען מיטלען.

5 טעג ארעסט פאר שלאגען יודען אין שענקיעוויטש-פארק.

(ב) דעם זומער איז איינינע מאל אין „נייעם פאלקסבלאט" אנגעוויזען געווארען דערויף, אז מען שלאגט יודען אין שענקעוויטש פארק.

דאס האט אויפמערקזאם געמאכט די הינט מאכט אויף דעם פאקט און מען האט אנגע־הויבען די כוליגאנעם צוצוציהען צו פעראנטווארט־ליכקייט.

נעכטען האט דאס געריכט פער'משפט אויף צו 5 טעג ארעסט און בעצאהלען געריכטס־קאס־טען דריי אוואנטורניקעם פון שענקעוויטש־פארק: סטאניסלאוו נאוואק, קאושמערזש נאוואק און לע־אן מייער.

Dr. H. WOŁKOWYSKI
צוריקגעקעהרט
— און איבערגעצויגען אויף —
צעגעלניאנא 25, טעל. 26-87
ספעציעל ארצט פאר הויט און וועגערישע קראנקהייטען, מענער-שוואכע, אלע ארט אנא־ליזען, בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען.
נעמט אן פון 8–10 פריה, 12–2 נ.מ. און פון 4–8 אוו.

Dr. med. STUPEL
.12 Szkolna 12.
ספעציאליסט פאר הויט-, האר און וועגערישע קראנקהייטען, מענער - שוואכע, לישיי און ראין, רענטגען-שטראהלען און
מיטארן- ליכט, עלעקטרי-מידי-פיץ.
נעהמט אן פון 6 ביז 9 אין אווענד.

„ארט"
זאכאדניא 43

יודישער קאמער-טעאטער
לייטונג: מ. בראדערזאן.
היינט, מיטוואך - 1 פארשטע־לונג: אנהויב פינקטליך 9.30 אוו.
„משיח געהט!"

1. פראלאג	5. שא, שטיל	8. פעטש	די קאסע איז אפען טעגליך פון 6 אווענד, שבת פון 1–5 נאכמיטאג און פון 7 אין אווענד
2. משיח געהט !...	6. שמידען	9. פריילין מייטעל	
3. קהלת	7. שאכנע-יאכנע	10. מ'הוליעט	
4. קארטן (באלאדע)			

הנחה-בילעטען גילטיג מאנטאג, דינסטאג, מיטוואך און דאנערשטאג.

רעגיסטראציע פון יאהרגאנג 1908.

היינט דארפען זיך רעגיסטרירען אלע געבוי־רענע אין 1908 י. וועלכע וואוינען אין 5. פא־ליציי-קאמיסאריאט און זייערע פאמיליען-נעמען הויבען זיך אן מיט די בוכשטאבען:

I. J. K.

די רעגיסטראציע קומט פאר אין לאקאל פון מיליטעריש-פאליציי'אישען ביורא ביים מאגיסטראט (פיעטרקאווער 212) און קומט פאר פון 8.15 ביז 1 א זייגער בייטאג.

ביים רעגיסטרירען זיך דארף מען מיטברענגען א פאס מיט א פאטאגראפיע, אדער אנ'אנדער דא־קומענט, וואס בעשטעטיגט די אידענטישקייט פון דער פערזאן. פאר נישט מעלדען זיך צו דער רע־גיסטראציע דראהט א שטראף.

פערזאנען מיט „קארטא-פאביטו" דארפען זיך אויך רעגיסטרירען.

קאנטראל-פערזאמלונגען פאר רעזערוויסטען.

(—) אויף נאווא-טארגאווא 18 דארפען זיך היינט מעלדען די געבוירענע אין 1900, וועלכע וואוי־נען אויפ'ן שטח פון 2. 3. 5. 8. 9. און 11 פא־ליציי-קאמיסאריאט און זייערע נעמען הויבען זיך אן אויף Kn—Kr.

מארגען — Ks—Kz

אויף קאנסטאנטינער 62 דארפען זיך היינט מעלדען די געבוירענע אין י. 1903, וואס וואוי־נען אויפ'ן שטח פון 2. 3. 5. 8. 9. און 11 פא־ליציי-קאמיסאריאטען אויף די בוכשטאבען Kr—Kz.

מארגען — L, Ł.

(—) היינט דארפען זיך שטעלען אויף לעשנא 9, די רעזערוויסטען פון 1888 י. וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 7-טען קאמיסאריאט און זייערע פא־מיליען-נעמען הויבען זיך אן אויף

F. G. H. I. J.

מארגען — K. L. Ł.

אויף נאווא-צעגעלניאנא 51, דארפען זיך מעלדען די רעזערוויסטען פון 1900 י., וואס וואוינען אין 7-טען פאליציי-קאמיסאריאט מיט די פאמיליען-נעמען אויף

H. I. J. K. L. Ł.

מארגען — M. N. O. P. R.

קאנטראל-ראפארטען פון רע-זערוו-אפיצירען.

(מ) אין שטאדט זענען ארויסגעהאנגען געווא־רען פלאקאטען וועגען קאנטראל - ראפארטען פון רעזערוו-אפיצירען.

דעם 5. נאוועמבער 9 אינדערפריה דארפען זיך אין פ. ק. או. 2 (נייע-ציגעלגאס 51) צושטעלען:

א) רעזערוו - אפיצירען און געוועזענע מילי־טער-בעאמטע, וואס זענען געבוירען אין די יאה־רען 1879 און 1889 א חוץ די רעזערוו-אפיצירען פון 1889, וועלכע האבען היי-יאהר דורכגעמאכט די מיליטערישע איבונגען.

ב) רעזערוו - אפיצירען, וואס זענען געבוירען געווארען אין די יאהרען 1902, 1901, 1900, 1898, 1897, 1896, 1895, 1894, 1893 און 1892, אויב זיי האבען נישט דורכגעמאכט קיין שום מיליטער - איבונגען און זענען נאך נ'שט גע־שטאנען צו קיין קאנטראל-ראפארטען.

ג) רעזערוו-אפיצירען און געוועזענע מיליטער־בעאמטע, וואס זענען בעפרייט געווארען פון אק־טיווען מיליטער - דינסט פון די יאהרגענג 1891, 1890, 1888, 1887, 1886, 1885, 1882, 1881, 1876, 1875, וועלכע האבען זיך נאך נישט גע־מאלדען צו קיין קאנטראל-ראפארטען.

שטאדטישע בוי-ארבייט.

(מ) די ארבייטען אויף דער פאלעסיע געהען שנעל פאראויס. אין א רייהע הייזער זענען שוין די מויער-ארבייטען פערענדיגט און מ'געהט איצט מאכען די דעכער. די ארבייטען דארפען פערענ־דיגט ווערען ביז צום 15 דעצעמבער.

אַפּקלאַנג פון אַן׳אַלטער שרעקליכער געשיכטע.

צי וועט דער פאָטער פון אומגליקליכן מיידעל גאָרנישט טון פאַר זיין קינד?

מיט אַ יאָהר צוריק איז אין „נייעם פאָלקסבלאַט" איבערגעגעבן געוואָרען אַ סענסאַציאָנעלע מעשה וועגען אַ מוטער, וועלכע האָט פאַר 13 יאָהר פערשלאָסען איהר טאָכטער און האַלט נאָך ביז היינט פערשלאָסען און לאָזט קיינעם צו איהר נישט צו.

מיט דעם ענין האָט זיך בשעתו פעראינטערעסירט לאָדזשער יאָעל און ס׳איז געלונגען פעסטצושטעלען, אַז דאָס מיידעל איז גייסטיג קראַנק און געדענקט נאָר דאָס, וואָס ס׳האָט מיט איהר פּאַסירט ביז׳ן אויסברוך פון קריג, ווען די מוטער האָט איהר פערשלאָסען מורא האָבענדיג, אַז דער פאָטער אין אַמעריקאַ זאָל זי נישט „אַוועקרויבען", ווי ער האָט עס געטון מיט איהרע 2 אַנדערע טעכטער.

די מעשה איז בקיצור געווען פאָלגענדע:

מיט 40 יאָהר צוריק האָט אַ ישיבה בחור מיט׳ן נאָמען אליעזר ראָזענבערג אַ זוהן פון פּיעטריקאָווער רב חתונה געהאַט מיט דעם לאָדזער מיידעל אסתר ראָזענבערג. ראָזענבערג האָט געהאַט מיט זיין פרוי 3 קינדער — מיידלעך: חיה, שרה און דבורה, דאָס פּאָר־פאָלק האָט אָפּגעלעבט עטליכע יאָהר, נאָר קיין שטאַרק שלום־בית איז דאָרט נישט געווען. אליעזר האָט אָנגעהויבען צו געהן אויף אַנדערע דרכים, געוואָרען אַ היינטוועלטינגער. פּלוצלינג אין איין שעהנעם טאָג איז אליעזר אינגאַנצען נעלם געוואָרען, איבערלאָזענדיג זיין פרוי מיט 3 קליינע מיידלעך. אַלע בעמיהונגען איהם אויפצוזוכען האָבען נישט געהאָלפען.

ערשט מיט עטליכע יאָהר שפּעטער האָט מען זיך צופעליג דערוואוסט, אַז אליעזר ראָזענבערג וואוינט אין אַמעריקאַ, אין דער שטאָט טשיקאַגאָ, וואו ער האָט געמאַכט גאַנץ היבשע ביזנעס.

פּלוצלינג האָט מען זיך דאָ דערוואוסט, אַז דער טשיקאַגער מאַן האָט אויפגעוויזען מיט דאָקומענטען אין האַנד, אַז ער האָט זיין פרוי גע׳גט, דאָס לאָדזער ווייבעל מיט די קינדער האָבען, פערשטעהט זיך, געמוזט ליידען און האָבען זיך צוגעוואוינט צו זייערע צרות. די מיידלעך האָבען זיך אויסגעלערנט שניידעריי און זיך אַזוי אַרום דערנעהרט.

ראָזענבערג האָט דערווייל אין טשיקאַגאָ חתונה געהאַט נאָך אַמאָל. ער האָט דער נייער פרוי דערצעהלט וועגען דעם, אַז ער האָט אין לאָדז אַ גע׳גט׳ע פרוי מיט דריי טעכטער, וועלכע קוועלען זיך זיכער שטאַרק אין לאָדז, בעת ער איז שוין רעמאָלט אין אַמעריקאַ געווען אַ גרויסער נגיד.

די נייע פרוי, זעהט אויס אַן׳אַנשטענדיגע און רחמנות׳דיגע, האָט צוגערעדט דעם מאַן, אַז ער זאָל אַראָפּנעהמען קיין אַמעריקאַ די דריי טעכטער און זיי מאַכען פאַר לייט. דער מאַ האָט זיך געלאָזט צורעדען און האָט אָנגעהויבען שרייבען צו זיינע קרובים קיין לאָדז און אַהערגעשיקט געלד, אַז זיינע טעכטער זאָלען קומען קיין אַמעריקאַ. די מוטער האָט דערפון נישט געוואָלט הערען, זי האָט געוואוסט, אַז אויב איהרע טעכטער וועלען אַוועקפאָהרען פון איהר, האָט זי שוין נישט קיין שום האָפנונג מעהר צוריקצובעקומען איהר מאַן, אָדער אַפילו בעקומען געלד פון איהם, הגם זי האָט געפיהרט (און פיהרט נאָך ביז היינט) אַ פּראָצעס מכוח דעם גט, וואָס איהר מאַן האָט געוויזען אין אַמעריקאַ, און וועלכען זי האַלט פאַר אַ פאַלשען.

די מיידלעך האָבען נישט געקענט ביישטעהען דעם נסיון, פאָרשטעלענדיג זיך די גרויסע קאַריערע, וואָס זיי קענען מאַכען ביי זייער פאָטער אין אַמעריקאַ. די עלטסטע טאָכטער חיה (העלאַ) האָט זיך טאַקע אין געהיים צוגעגרייט צו דער רייזע, גענומען די עטליכע הונדערט דאָלאַר, וואָס זי האָט בעקומען דורך אַ קרוב אין לאָדז, און נישט געזעגענדיג זיך מיט דער מוטער איז זי אַוועק קיין אַמעריקאַ צום פאָטער, דאָס איז געווען אין יאָהר 1910.

דער פאָטער האָט זי אין אַמעריקאַ זעהר גוט איינגעאָרדענט, געפונען פאַר איהר אַ לייטישען חתן, זי חתונה געמאַכט און איצט איז זי די אייגענטימערין פון איינעם פון די גרעסטע האָטעלען אין טשיקאַגאָ — פון דעם אַזוי־גערופענעם „פּריר־מאַן־האָטעל".

די מוטער האָט אָבער ווייטער בשום אופן נישט געוואָלט דערלאָזען, אַז איהרע טעכטער זאָלען אַוועקפאָהרען, אָבער ווען ס׳זענען אָנגעקומען עטליכע הונדערט דאָלאַר, איז די צווייטע טאָכטער שרה אויך אין געהיים אַוועק קיין אַמעריקאַ, זי האָט זיך אויך זעהר גוט איינגעאָרדענט, וואוינט אויך אין טשיקאַגאָ און איז אַן׳אייגענטימערין פון אַ גרויס געשעפט פון פוטער־וואַרען.

דאָס פערשוואונדען ווערען פון דער צווייטער טאָכטער האָט אויף דער פרוי אסתר ראָזענבערג געמאַכט אַן׳אונגעהויערען איינדרוק, זי איז אַריינגעפאַלען אין אַ גייסטיגער קראַנקהייט און האָט געליטען אויף אַ מאַניע, וועלכע איז בעשטאַנען דערין, וואָס איהר האָט זיך שטענדיג אויסגערוכט, אַז מ׳וויל איהר אַרויס׳גנב׳ענען די לעצטע טאָכטער פון שטוב. זי האָט דעריבער די טאָכטער איינגעשלאָסען אין שטוב צוגעבונדען צום בעט, נישט אַרויסגעלאָזט אויף אַ טריט. דאָס איז געווען אין אָנהויב פון יאָהר 1914.

די ערשטע צייטען האָט דאָס 19־יעהריגע מיידעל דבורה געשטעלט אַ שטאַרקען ווידערשטאַנד. זי האָט געשריען און געריסען די טירען, אויך די קרובים האָבען אָנגעהויבען אינטערווענירען, ס׳האָט אָבער גאָרנישט געהאָלפען, די גייסטיג קראַנקע אסתר האָט בשום אופן נישט דערלאָזען אַרויסצונעהמען די טאָכטער. זי איז גאַנצע טעג, גאַנצע וואָכען און חדשים געשטאַנען ביי דער טיר און נישט צוגעלאָזען קיין שום מענש, אַזוי האָט זיך איינגעזעצט דאָס מיידעל צוגעוואוינט צו איהר גורל און איז אַליין אַריינגעפאַלען אין אַ גייסטיגער קראַנקהייט און זייט דעם יאָהר 1914 ויצט דאָס אומגליקליכע מיידעל אין דער פערשלאָסענער שטיקענדער שטוב, אויסגעמאַטערט און שמוציג.

דער פאָטער פון דעם מיידעל האָט זיך דערוואוסט וועגען דעם, וואָס דאָ טוט זיך מיט זיין טאָכטער.

ווי מיר דערוויסען זיך איצט, איז דער פאָטער די טעג געקומען פון אַמעריקאַ קיין פּוילען אויף קבר אבות. ער זאָל אויך געווען זיין אין לאָדז, אָבער אַ סברה, אַז ר׳האָט גאָרנישט געטון, כדי צו פערלייכטערען דעם שרעקליכען גורל פון זיין אומגליקליכער טאָכטער.

יערענפאַלס, ווייסען מיר, אַז ביז איצט איז גאָרנישט געטון געוואָרען מצד דעם פאָטער, כדי אַרויסצוראַטעווען זיין טאָכטער פון איהר גרויזאַמער לאַגע.

עס ווילט זיך נישט גלויבען, אַז אַ פאָטער האַרץ איז פערשטיינערט געוואָרען און הערט נישט די געשרייען, וואָס טראָגען זיך פון זיין פערשפּאַרטען, קראַנקען, אין ערגסטען אומגליק אַריינגעפאַלענעם קינד. מ׳דאַרף גלויבען, אַז דער פאָטער וועט זיך נאָך בעוויזען און טון לגבי זיין טאָכטער די פליכט, וועלכע עס ליגט אויף איהם צו ערפילען.

אַ גרויסע ירושה אין אַמעריקע

לאָזט איבער אַ זוהן פון פערשטאָרבענעם ערשטען לאָדזער רב.

אין אויגוסט האָבען מיר געבראַכט אַ ידיעה פון ניו־יאָרק, אַז ס׳איז פערעפענטליכט געוואָרען די צואה פון יודיש־אַמעריקאַנישען אינדוסטריעלער נאַומבערג, אַ רב׳ס זוהן, וועלכער איז מיט אַ געוויסער צייט צוריק געשטאָרבען אין עלטער פון 70 יאָהר, בעת אַ לוסטרייזע אין איירשפּאַ.

דער פערשטאָרבענער האָט איבערגעלאָזט אַ פערמעגען פון העבער 5 מיליאָן דאָלאַר. נאַומבערג האָט אין זיין צואה פערשריבען אַנ׳ערך אַנדערהאַלבען מיליאָן דאָלאַר אויף פערשידענע יודישע און קריסטליכע וואוילטעטיגע צוועקען. די גרעסטע סומע פון 250,000 דאָלאַר האָט ער פערשריבען דער פעדעראַציע פון די יודיש־פילאַנטראָפּישע געזעלשאַפטען. פאַר קאַטוילישע אַנשטאַלטען האָט ער איבערגעלאָזט 150,000 דאָלאַר, חוץ דעם בעדייטענדע סומען פאַר זיינע קרובים, מיטאַרבייטער און פערשידענע אינסטיטוציעס, יתומים הייזער, מושב־זקנים א.א.וו.

דער פערשטאָרבענער איז געווען אַ זוהן פון׳ם ערשטען לאָדזער רב נאַומבערג. ער האָט אויך געהאַט קרובים אין לאָדז, איינער פון זיי וואוינט אויף פּעטריקאָווער 141. די קרובים האָבען איצט בעקומען אַ ידיעה, אַז די צואה ווערט שוין פערווירקליכט, אַז די ניו־יאָרקער יודישע קהלה האָט שוין אָפּגענומען אַ טייל פון די סומען, וואָס איז פאַר איהר פערשריבען אין דער צואה. די קרובים ווייסען אָבער נישט צו וועמען זיך צו ווענדען, כדי צו בעקומען זייער חלק ירושה.

איינער פון די קרובים האָט זיך געווענדעט צו דער יודישער קהלה, אַז זי זאָל אויסגעפינען צו וועמען די היגע יורשים דאַרפען זיך ווענדען. די קהלה האָט זיך מיט דעם ענין פערנומען.

—:o:—

פריזיער־אַנשטאַלטען זאָלען אָפען זיין מיט אַ שעה לענגער

וועגען דעם זענען זיך משתדל די פריזיער־פעראיינען.

(2) אין צוזאַמענהאַנג מיט דער פעראָרדנונג פון דעם אינערן־מיניסטעריום, וועלכע בעגרעניצט די אַרבייט־שעה׳ן אין די פריזיר־אַנשטאַלטען, איז צוערנעכטען פאָרגעקומען אַ פערזאַמלונג פון די פערוואַלטונגען פון אַלע פעראיינען פון אינהאַבער און פריזיר־מייסטערס, צוזאַמען מיט די צעך־מייסטערס. נאָך אַ לענגערער דיסקוסיע, בעת וועלכער עס איז פעסטגעשטעלט געוואָרען, אַז די פריזירער קענען נישט פערענדיגען די אַרבייט בעצייטענס (ד. ה. 7 אַ זייגער לויט דער פעראָרדנונג) איז בעשלאָסען געוואָרען אַרויסצושיקען אַ מעמאָריאַל מיט אַ דעלעגאַציע צום אינערן־מיניסטעריום ווע־גען פערלענגערען די אַרבייטס־שעה׳ן אין די פריזיר־אַנשטאַלטען נאָך אויף אַ שעה צייט, דערביי וועלען די איבער׳שעה׳ן אַרבייטען די מייסטערס אַליין. עס ווערט נאָך געבעטען צו ערלויבען צו אַרבייטען שבת ביז 10 אין אָווענד און זונטאָג 3 שעה.

אַ פּאָליציאַנטער בעזוך איז מאַגיסטראַט.

(ב) נעכטען נאָכמיטאָג האָבען דעם מאַגיסטראַט בעזוכט דער לייטער פון דעם אויספיהרונגס־אַמט נאַדקאָמיסאַר ווייער מיט איניגע פּאָליצײ־בעאַמטע, ווי אויך אַ פאָרשטעהער פון פּראָקוראַטאָרען־אַמט.

דער וויזיט אין אַמטליכע אַנגעלעגענהייטען, האָט אַרויסגערופען אַ סענסאַציע צווישען די מאַגיסטראַט־בעאַמטע, וועלכע מיינען, אַז די מאַכט פיהרט געוויסע אויספאָרשונגען אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם פערגאַנגענעם שטרייק.

אַ זוהן דער׳הרג׳עט זיין מוטער.

(—) אין דאָרף דרוזביץ נעבען פּיעטריקאָוו האָט זיך אָבגעשפּילט אַ שוידערליכע פאַמיליען־טראַגעדיע:

דער 26־יעהריגער שטשעפּאַן קרעמזיל, אַ גייסטיג־קראַנקער, האָט זיך אונטערגע׳גנב׳עט צו זיין 52־יעהריגע מוטער אַנטאָנינאַ, און מיט אַ האַק איהר אַזוי העפטיג דערלאַנגט אין קאָפּ אריין, אַז ער האָט איהר דעם קאָפּ אָבגעהאַקט.

אויף דער פראַגע פון דער אויספאָרשונגס־מאַכט, פאַרוואָס ער האָט דער׳הרג׳עט זיין מוטער, האָט דער משוגע׳נער מערדער גאָרנישט געענטפערט. עס ווייזט אויס, אַז ער גיט זיך גאָר קיין דין־וחשבון נישט אָב, וואָס ער האָט אָבגעטון. מען האָט איהם אָבגעפיהרט אין שפּיטאָל פאַר גייסטיג־קראַנקע.

—:o:—

הויזפערוואַלטער קלאָגען זיך אויף זייער לאַגע.

(2) ווי בעוואוסט האָט דאָס אינערן־מיניסטעריום אַרויסגעגעבען אַ פעראָרדנונג לויט וועלכער די הויז־פערוואַלטער און אַדמיניסטראַטאָרען טאָרען נישט נעהמען קיין אָבצאָהל פאַר די איינמעלדונגען. די פעראָרדנונג פערקלענערט שטאַרק די איינקונפטען פון די „זשאַנדצעס".

צוליב דעם האָט דער פעראיין פון די הויז־פערוואַלטער און אַדמיניסטראַטאָרען בעשלאָסען אַרויסצושיקען אַ דעלעגאַציע קיין וואַרשאַ, כדי אויסצו־פּועל׳ן בעסערע עקזיסטענץ־מעגליכקייטען.

גלייכצייטיג איז בעשלאָסען געוואָרען זיך צו ווענדען צום שטעדטישען סטאַראָסטע און פּאָליציי־קאָמענדאַנט מיט אַ בקשה וועגען אַ פעראָרדנונג, וועלכע זאָל בעגרעניצען די פערוואַלטער און אַדמיניסטראַטאָרען און פערוועהרען זיי אָנצונעהמען עטליכע הייזער צו פערוואַלטען.

לאָדזער פ. פּ. ס. געגען דער שפּאַלטונג.

(—) אויף אַ בעראַטונג פון דער לאָדזער צווישען־ראַיאָן־קאָמיסיע פון פ. פּ. ס. איז אָנגענומען געוואָרען אַ רעזאָלוציע, וועלכע טאַדעלט די נייע „רעוואָלוציאָנערע פראַקציע" און עס ווערט אָנגעוויזען, אַז די לאָדזער אָרגאַניזאַציע שטעהט ווייטער פאַר דער איינהייטליכקייט פון דער פּ.פּ.ס. און אונטערוואַרפט זיך אינגאַנצען דעם צ.ק. פון פּ.פּ.ס.

דער שטרייק פון די שעכטהויז־אַרבייטער.

אַ שטרייק פון די שעכטהייזער־אַרבייטער דויערט שוין 12 טעג. די אַרבייטער פאָדערן 25 פּראָצענט הוספה.

ווי מיר דערוויסען זיך פערשאַרפט זיך דער שטרייק, דער שטרייק־קאָמיטעט האָט אויף זיין לעצטער זיצונג בעשלאָסען צו ווענדען זיך צו אַלע פּראָפ. אַרב. פעראיינען נאָך מאָראַלישע שטיצע. ווי ס׳איז פאָראויסצוזעהען, איז אויב דער שטרייק וועט זיך פערציהען, וועלען צום שטרייק צו שטעהן די קישקען־אַרבייטער און די וואורשטען־אַרבייטער, וועלכע זענען אָרגאַניזירט אין פעראיין.

דער פעראיין גרייט צו אַנ׳אַקציע אַרויסצורופען אַ בויקאָט אויף לאָדזער פלייש. צו דעם צוועק וועלען אַדורכגעפיהרט ווערען פערזאַמלונגען אין די אַרבייטער־פעראיינען.

צוויי שרפות.

נעכטען 12 ביינאַכט האָט אויף פּיעטריקאָווער 61 אין מאַנופאַקטור־סקלאַד פון דראַבקין אויסגעבראָכען אַ שרפה. דער נאַכט־וועכטער, וועלכער האָט בעמערקט אַרויסזעצן אַ רויך דורכ׳ן פענסטער, האָט באַלד אַלאַרמירט די פייערלעשער און דעם אייגענטימער. נאָך אַ קורצער צייט איז דאָס פייער איינגעלאָשען געוואָרען.

אַ צווייטע שרפה האָט אין דער אייגענער צייט אויסגעבראָכען אויף נאַוראָט 33 אין דער שפּינעריי פון פּאַסטאַלסקי און קאָפּעל. די פייערלעשער, וועלכע האָבען פערענדיגט לעשען די שרפה אויף פּיעטריקאָווער, זענען באַלד אַוועק אויף נאַוראָט און דאָס פייער איינגעלאָשען.

אַפּטייקען

היינטיגע נאַכט־דיזשורען.

(2) פ. וואָיטיצקי (נאַפּיוּרקאָווסקי 27); וו. דאַניעלעצקי (פּיעטריקאָווער 127); אילניצקי און צימער (וואָלטשאַנסקאַ 37); ליינוועבער (פריי־הייטס־פּלאַץ 2); האַרטמאַן (מלינאַרסקאַ 1); קאַהאַנאַ (אַלעקסאַנדראָווסקאַ 80.

קאָנצערט פון עגאָן פּעטרי אין פילהאַרמאָניע.

דאָנערשטאָג טרעט אויף אין פילהאַרמאָניע מיט אַ קאָנצערט דער וועלט־בעריהמטער פּיאַניסט עגאָן פּעטרי. עגאָן פּעטרי געהערט צו די בעסטע קלאַוויר־ווירטואָזען פון אונזער צייט און זיין שפּילען לאָזט איבער אויף די צוהערער אַ טיפען איינדרוק.

אויף זיין דאָנערשטאָג׳דיגען קאָנצערט וועט עגאָן פּעטרי אויספיהרען אַ גאַנצע רייהע פּערל פון דעם קלאַוויר־רעפּערטואַר. פּעטרי׳ס אויפטריט אין לאָדז האָט אַרויסגערופען אַ גרויסען אינטערעס און זיין קאָנצערט ווערט ערוואַרט מיט גרויס שפּאַנונג.

פון „פּאָפּולאַרני".

היינט און מאָרגען צום 17 און 18 מאָל זאַפּאָלסקאַ׳ס „מלכה שוואַרצענקאָפּ".

פאָטאָגראַפירט אייך בײַ
אין קונסט־פאָטאָגראַפישען אַנשטאַלט
„Parisien"
69 BRZEZIŃSKA 69
וואו עס ווערען אויסגעפערטיגט די שענסטע אויפנאַהמען לויט די נייעסטע פאָטאָ־טעכניק.
פּינקטליך! / רעעל! / ביליג!
צופאָהר מיט׳ן טראַמוואַי נומער 1.

באַרבאַרישע בעציאונג צו אלטע פרויען

אין בערלין איז לעצטענס אַרויסגעגעבען געוואָרען אַ וויסענשאַפטליך בוך „דאָס ווייב", אין וועלכען פערשידענע מערקווירדיגע פאַקטען ווערען אָנגעגעבען וועגען דער בעציהונג פון מענער צו אַלטע פרויען. מילא, אין די אַלטע צייטען, לויט ווי עס איז היסטאָריש בעוואוסט, און ווי עס ווערט באריכות דערצעהלט אינ'ם נייערשינענעם בוך, האָט מען מיט אַלטע ווייבער נישט געמאַכט קיין לאַנגע שהיות. פאַר ווילדע פעלקער, וועלכע האָבען מעהרסטענס שטענדיג געהאַלטען אין אַרומוואַנדערען, איז אַנ'אַלטע, אָפט קראַנקע פרוי, געווען אַנ'אָנשיקעניש, פון וועלכען מען האָט זיך אָהן צערעמאָניעס בעפרייט דורך טויטען זי.

אָבער אַפילו די מאָדערנע, ציוויליזירטע מענשען — די מענער—האָבען אויך זעהר וועניג ליבע פאַר אַנ'אַלטער פרוי. „דאָס שענסטע און דאָס העסליכסטע אין דער נאַטור איז די ווייב" — זאָגט אַ דייטש שפריכוואָרט, און די מעהרסטע מענער וועלען בערמיט איינשטימען. די שענסטע אין דער נאַטור, וועלען זיי נאַטירליך טענה'ן איז אַ יונג, בליהענד, רייצענד מיידעל אָדער יונגע פרוי, און דאָס מיאוס'טע — אַנ'אַלטע זקנה.

דער געשלעכטליכער רייץ, וואָס ליגט פערבאָרגען אין אַ בליהענדען יונגען מיידעל האָט אין זיך דעם כוח צו מאַכען דעם גרעסטען באַלוואַן פאַר אַ רושענטעלמען. דאָס איז אמת נישט נאָר היינט צו טאָג, ווען מיר זעהען עס בעשיינפערליך אין טראַמוואַי, וואו יעדערער מאַכט פּלאַץ פאַר אַ שעהן מיידעל, נאָר אַפילו אין די אַלטע צייטען, ביי די ווילדע שבטים. דאָס יונגע מיידעל, די צוקונפטיגע ווייב און מוטער, איז בעהאַנדעלט געוואָרען מיט דער גרעסטער איינזעהעניש און מלחמות זענען אַפילו געפיהרט געוואָרען, אויב עס איז נויטיג געווען, כדי זי צו בעזיצען. אַזוי שנעל אָבער, ווי זי איז אַלט געוואָרען, איהר ווייבליכער חן איז פערשוואונדען, און איהר יוגענד האָט אָפּגעבליהט, איז זי געוואָרען אַנ'איבערדריסיגע זאַך, פון וועלכער מען האָט געזוכט פטור צו ווערען. דער בעריהמטער נאַטור-פאָרשער דאַרווין דערצעהלט אין איינעם פון זיינע ביכער דעם פאָלגענדען פאַל וועגען אַ שבט, וועלכער האָט בעת אַ הונגער גע'הרג'עט אַלע אַלטע פרויען.

אַ יונגעל פון דעם שבט, וועלכער איז אויסגעפרעגט געוואָרען וועגען דעם מנהג צו הרג'ענען די אַלטע פרויען, האָט געענטפערט:

— פאַרוואָס נישט? הינט קאָנען בענוצט ווערען אויף צו פאַנגען חיות, אָבער וואָס פאַר אַ נוצען קאָן מען האָבען פון אַלטע פרויען?

אויף ווייטערע פראַגען האָט דער זעלבער יונגעל מיט איינצעלהייטען געשילדערט ווי אַזוי זיין שבט הרג'עט די אַלטע פרויען.

— מען פיהרט זיי צו צו אַ פייער, נאָהענט פון וועלכען אַ פייער פון נאַסען האָלץ ווערט געמאַכט, און מען לאָזט זיי דערשטיקט ווערען פון'ם רויך, — האָט דאָס יונגעל דערצעהלט — נאָכדעם בראָט מען זיי אָפּ אין דעם זעלבען פייער, און די מענער און די יונגערע פרויען פון דעם שבט עסען זיי אויף.

דאָס יונגעל האָט אויך דערצעהלט, אַז אַלטע פרויען וויסענדיג, וואָס פאַר אַ גורל עס דערוואַרט זיי, אַנטלויפען אין די בערג. מען יאָגט זיך אָבער נאָך זיי נאָך, מען ברענגט זיי צוריק און מען הרג'עט זיי.

אַזעלכע זאַכען קאָנען נאַטירליך פּאַסירען בלויז ביי די גאָר-ווילדע שבטים. אָבער אויך ביי די ציוויליזירטע פעלקער האָט די אַלטע פרוי נישט תמיד געהאַט דעם רעספעקט, וואָס זי האָט איצט. אין געוויסע געגענדען אין דייטשלאַנד—לויט ווי עס ווערט בעריכטעט אין דעם נייערשינענעם בוך— איז פערהאַן אַנ'אַבערגלויבען, אַז אַנ'אַלטע פרוי, אַ זקנה ברענגט אומגליק ווען מען בעגעגענט זי אין גאַס.

אין בעהמען איז ביי די פויערים פערהאַן אַנ'אַבערגלויבען, אַז ווען אַ ניי-פערהייראַט פּאָרעל, אַרויסגעהענדיג פון אונטער דער חופה, בעגעגענען אַנ'אַלטע פרוי, וועט דער זיווג זיין אַ געשטערטער.

אין מיטעלאַלטער, מיט אַ טויזענד יאָהר צוריק, און אַפילו פיל, פיל שפּעטער, ווען דער אַבערגלויבען וועגען מכשפות איז שטאַרק געווען פערשפּרייט ביים המון, האָבען פרויען אָפט בעצאָהלט מיט זייערע לעבענס, צוליב דעם איינציגען חטא, וואָס זיי האָבען דערלעבט צו ווערען זקנות. אין מיטעלאַלטער, ספּעציעל ווען היגיענישע געזעצען זענען זעהר ווייניג אָפּגעהיט געוואָרען און גייסטיגע אונאָרמאַליטעטען זענען אינגאַנצען נישט פערשטאַנען געוואָרען, זענען געווען פיל אַלטע פרויען, וועלכע האָבען מיט זיך פאָרגעשטעלט שרעקענס-בילדער פאַר דעם אומקולטיווירטען המון. אַלץ, וואָס איז נויטיג געווען אין יענע צייטען, איז—אַז אַ קינד זאָל דערזעהן אַנ'אַלטע פרוי מיט איהר איינגעשרומפּטען פּנים און צאָהנלאָזען מויל, און זאָל זיך דערשרעקען. די אַבערגלויבישע מוטער זעהענדיג איהר קינדס שרעק, האָט גלייך אַרויסגעלאָזט אַ קלאַנג, אַז די זקנה איז אַ מכשפה, וואָס שרעקט קינדער. אויב אַ קו האָט גלייכצייטיג צוליב עפּעס אַנ'אומבעוואוסטער אורזאַך, אויפגעהערט צו געבען מילך, איז דאָס גלייך אויך צוגעשריבען געוואָרען צו דער זקנה'ס „שלעכט-אויג". מעהר האָט מען שוין נישט געדאַרפט. די אָרימע אַלטע זקנה, וועלכע איז שוין סיי-ווי-סיי געשטאַנען מיט איין פוס אין קבר, איז געכאַפּט געוואָרען און איז פער'משפּט געוואָרען אַלס אַ מכשפה. איהר גורל איז געווען פערזיגעלט: ענטוועדער מען האָט זי פערוואָרפען מיט שטיינער ביז זי איז געטויט געוואָרען, אָדער מען האָט זי פערברענט אַ לעבעדיגע אויף אַ שייטער-הויפען, צוזאַמען מיט אַנדערע „גאָטסלעסטערטער" און יעדערע קעצער.

ווען ווערט אַ פרוי אַלט, אַ זקנה? די אויבענדערמאָהנטע דייטשע וויסענשאַפטליכע בוך גיט ווענען דעם אינטערעסאַנטע פאַקטען. עס ווענדט זיך צו וואָס פאַר אַ ראַסע און אין וואָס פאַר אַ לאַנד די בעטרעפענדע פרוי בעלאַנגט. עס איז אַנ'אַלגעמיינער כלל, אַז אין די הייסע טראָפּישע לענדער, פערוועלקט די פרוי זעהר שנעל, פערהאַן אַראַבערקעס, וועלכע ווערען צו 30 יאָהר אויס ווי אייראָפּעאישע פרויען צו 70. די נעגער-פרויען אין דער הייסער אַפריקע, עלטערן זיך אויך געוואַלדיג שנעל, אַ 40-יאָהריגע פרוי ווערט דאָרטען שוין בעטראַכט אַלס גאָר אַנ'אַלטע זקנה פאַר וועמען דער קבר איז דער פּאַסענדסטער פּלאַץ. דאָס זעלבע קאָן אויך געזאָגט ווערען וועגען ציגיינערקעס.

עס איז אַ נישט-וועלטענע ערשיינונג צו זעהן אַ 35-יעהריגע ציגיינערקע, וועמענס גאַנצער פּנים איז צוקנייטשט ווי ביי אַ ווירקליכער זקנה, פיל האָט דערמיט צו טון דער הייסער קלימאַט, אָבער נאָך מעהר די פרייע הייראַט, וואָס ווערט זעהר אָפט פּראַקטיצירט אין די טראָפּישע לענדער, וואו אַ מיידעל ווערט שנעל רייף. אין עגיפּטען, אַראַביען און ספּעציעל אין אינדיען, איז אַפילו היינט-צו-טאָג קיין נאָווינע נישט צו הערען, אַז 9 און 10-יאָהריגע מיידלעך זאָלען געהן אונטער דער חופה. ווען אַ'אַ „יונג-ווייבעל" ווערט אַלט 19—20 יאָהר האָט זי שוין אַ 10-יאָהריגען פערהייראַטען לעבען און אַ האַלבען טוץ קינדער. אַזאַ סאָרט עקזיסטענץ מאַטערט נאַטירליך פריהצייטיג אויס, רויבט ביי איהר די כוחות, און ווען זי ווערט דרייסיג יאָהר אַלט, זעהט זי אויס ווי אַנ'אַלטע באָבע.

ביי די רייכערע קלאַסען גיבען זיך די מענער גלייך אַנ'עצה: זיי האָבען חתונה מיט אַ 2—3 נייע יונגע מיידלעך, און די אַלטע פרוי ווערט פערשטופּט אָן אַ זייט, ווי אַנ'אומנויטיגע זאַך, וואָס פערנעהמט אומזיסט אַ פּלאַץ.

דער שרעקליכער עגאָאיזם און באַרבאַרישער כאַראַקטער פון אָפּגעשטאַנענע מענשען קען אין זיי אָפּטויבען יעדען געפיהל פון ליבע און רחמנות צו די, וואָס זענען געווען זייערע מוטערס און פרויען, און אין דעם זינען איז, קענטיג נישט געווען קיין גרויסער חילוק צווישען דעם אַמאָליגען פינסטערן מיטעלאַלטער און געוויסע היינטיגע קאַסטעס און פעלקער. וואָס לעבען אין אונוויסענקייט. איבריגענס, וואָס איז דוקא די בעציהונג צו אַלטע פרויען, בכלל די בעציהונגען פון מענש צו מענש איז נאָך אויך אין אונזער צייט און אַפילו ביי די ענטוויקעלטסטע פעלקער נאָך ווייט נישט אַזוי ווי עס וואָלט בעדאַרפט צו זיין.

יורידישע עצות.

אין דער דאָזיגער אָפּטיילונג גיט די רעדאַקציע פון „נייעם פאָלקסבלאַט" ענטוואָרטען אויף יורידישע פראַגען, וואָס ווערען צוגעשיקט שריפטליך פון אונזערע לעזער.

8224. י. קרוינמאַן

איהר, אַלס סובלאָקאַטאָר, קאָנט נישט שטערען דעם לאָקאַטאָר אָפּצוטרעטען די וואוינונג אַנ'אַנדערען לאָקאַטאָר, ווייבאַלד דער נייער לאָקאַטאָר וויל אייך איבערנעהמען. מ'האָט אייך, ווייזט זיך אויס, שלעכט אינפאָרמירט, אַז איהר קאָנט ווערען דורך דעם אַנערקענט אַלס זעלבסטשטענדיגער לאָקאַטאָר. דאָס איז נישט קיין זמיאַנע ווי איהר מיינט מצד'ן הויזווירט און לאָקאַטאָר, ווייל דורך דער ענדערונג פון לאָקאַטאָר האָבען זיך דאָך אייערע אינטערעסען נישט פערערגערט.

8225. אַ לעזער פון דער יודישער גאַס.

אויף בענוצטע זאַכען מיז מען האָבען אַ קאָנצעסיע. הויזירער דאָזיגען האָבען גענוג א. ג. ליצענציע. אין ביידע פאַלען דאַרף די בקשה אויסגעצאָהלט ווערען מיט 3 זלאָטעס שטעמפעל-שטייער.

קופאָן.

יורידישע אָפּטיילונג פון „נייעם פאָלקסבלאַט".

[illegible]

גילטיג דעם 24-טען אָקטאָבער 1928

8226. וו.

אין לאָדז מוזען די פּעטענטען צו בעקומען אַ קאָנצעסיע אויף אַ לאָמבאַרד איינלייגען אין די מלוכה-קאַסע 15 טויזענד זלאָטעס קויציע.

8227. י. שומאַכער

די 4 פּראָצענטיגע אינוועסטיציע הלואה ווערט אויסגעקויפט אין משך פון 10 יאָהר דורך אַ ציהונג. די ציהונג קומט פאָר 2 מאָל אין יאָהר יעדען 1 אַפּריל און 1 אָקטאָבער. יעדעס מאָל ווערען אויסגעקויפט 500 סעריעס צו 50 אָבליגאַציעס אַ סעריע. די אָבליגאַציעס קאָנען איינגעלייגט ווערען אַלס ציווילע קויציעס. וואָס שייך דער פערעלטערונג גילט דער פאָלגענדער כלל: די פליכט אויסצוקויפען די אַרויסגעצויגענע אָבליגאַציעס ווערט פערעלטערט נאָך 30 יאָהר. דאָס אויסצאָהלען די געווינענע פּרעמיעס נאָך 10 יאָהר און די קופּאָנעס נאָך 5 יאָהר פון טאָג פון ציהונג.

—:o:—

8228. אַ הויזווירט פון שוו. יאַקובא.

ס'איז טאַקע פערהאַן אַזאַ געזעץ, לויט וועלכען מ'קאָן עקסמיסירען אַ לאָקאַטאָר פאַר מאַכען אוואַנטורעס און דאָס איז דער פּונקט C טייל 2 אַרטיקעל 11 פון דעקרעט וועגען לאָקאַטאָרען-שוץ. די פראַגע איז נאָר ווי אָפט קומען זיי פאָר און אין וואָס פאַר אַ פאָרם דריקען זיי זיך אויס, ווייבאַלד זיי שטערען די רוהע און מאַכען אוממעגליך דאָס וואוינען אין הויז די איבעריגע לאָקאַטאָרען. וואָס שייך דער פּעטיציע, וועלכער איהר רעכענט ביייצולייגען צו דער בקשה אין געריכט וועגען אַנ'עקסמיסיע, איז אַ פראַגע, צי די לאָקאַטאָרען, וועלכע האָבען זיך דערויף אונטערגעשריבען האָבען זיך צו אייך געוואָנדען אָדער איהר האָט זיך צו זיי געוואָנדען וועגען די אונטערשריפטען און וואָס אייגענטליך זענען זיי אויסען געווען אונטערשרייבענדיג די פּעטיציע.

8229. שיינזילבער.

דאָס יאָהר 1889 ווערט אין גאַנצען נישט גערופען אויף די איצטיגע קאָנטראָל-פערזאַמלונגען.

8230. אַ שטענדיגער לעזער פון קאַמיענגא 7
8231. יעקב סורגאַל
8232. אַ לעזער פון קאַמיענגא.

וועגען אייערע ענינים דאַרפט איהר זיך פערשטענדיגען פערזענליך מיט אונזער יוריסט, טעגליך פון 3—4 מיטפערנאַכט אין דער רעדאַקציע.

דאָס מיידעלע און איהר „געטרייע" שוועסטער

(אַ בריף פון פאַריז).

מיט אַ געוויסער צייט צוריק זענען פאַר'ן פאַריזער געריכט געשטאַנען צוויי יודישע פרויען פון רומעניען. איינע פון אַ יאָהר פערציג און די צווייטע, איהרע אַ יונג שוועסטערל פון אַ יאָהר... 14.

און שטעלט אייך פאָר אַלעמענס איבעראַשונג, ווען מען האָט געהערט, אַז דאָס קינד ווערט בעשולדיגט אין פּראָסטיטוציע...

די צווייטע אָנגעקלאָגטע איז געווען דעם קינדס עלטערע שוועסטער אַ פרוי פון אַ יאָהר פערציג, אַ פרוי פון אַ יודישען אַרבייטער. זי ווערט בעשולדיגט אין טרייבען איהר שוועסטערל צו שאַנד.

איינער פון די ריכטער האָט פאָרגעלייגט צו פיהרען דעם פּראָצעס ביי פערמאַכטע טירען. אָבער מען האָט דאָס פּובליקום פון זאָל נישט אַרויסגעבעטען און ביידע צדדים האָבען זיך בעמיהט דאָס קינד נישט צופיל אויסצופרעגען.

די עלטערע שוועסטער, וועלכע האָט דאָס יונגע שוועסטערל איהרס אַריינגעפיהרט צו פערצען יאָהר אין אַנ'אויסגעלאַסענעם לעבען, איז שוין אַ יאָהר צוואַנציג אין פאַריז. מיט פופצעהן יאָהר צוריק האָט זי חתונה געהאַט מיט אַ יודישען אַרבייטער (אויך פון רומעניען), וועלכער האָט זיך אין איהר פערליבט ביז איבער די אויערען. איהר מאַן האָט זי נישט געלאָזט אַרבייטען, נאָר ער האָט אַליין געאַרבייט ביי טישלערייי און נישט שלעכט פערדינט. פון'ם מאַנ'ס פערדינסט פלעגט זי נאָך פון צייט צו צייט שיקען אַ פּאָר פראַנק צו איהרע עלטערען אין רומעניען.

פערשטעהט זיך, אַז אויף קיין לוקסוס-לעבען פערדינט קיין אַרבייטער נישט — און די פרוי האָט גראָד יאָ חשק געהאַט צו לעבען ברייט.

דערצו איז איהר פאָטער אין רומעניען געשטאָרבען און די מוטער איז געבליבען אַליין מיט אַ קינד, אַ מיידעלע פון דרייצעהן יאָהר, אָהן מיטלען צום לעבען.

די געטרייע טאָכטער און שוועסטער פון פאַריז האָט באַלד אָנגעהויבען שרייבען בריף, אַז מען זאָל איהר דאָס שוועסטערל אַהערשיקען, זי וועט איהר דאָ אויסלערנען אַ פאַך און זי וועט פערדינען.

דער אַלטער מאַמען איז טאַקע שווער געווען זיך צו שיידען מיט איהר מיזינקע, אָבער אַזוי ווי זי האָט איהר נישט געקענט אויסהאַלטען און זי אַליין האָט געמוזט געהן צו קינדער, וועלכע זי האָט דאָרט אין רומעניען — האָט זי איינגעשטימט. אָגב, שרייבט איהר די טאָכטער פון פאַריז, אַז זי זאָל איהר באַלד שיקען דאָס קינד און זי פערזיכערט איהר, אַז עס וועט איהר גאָרנישט פעהלען און עס וועט ווערען פון איהר אַ לייט. — נו, מילא, וואָס טוט נישט אַ מאַמע, אַז איהר קינד זאָל זיין גוט?

דערוועהענדיג איהר קליינע שוועסטער, וואָס זי האָט געבראַכט קיין פאַריז דאָ צו מאַכען פון איהר אַ לייט, איז זי נישט געווען צופרידען. עפּעס נאָר אַ קליינינקע, זי זעהט אויס נאָך נאָר אַ קינד—

האָט טאַקע די געטרייע שוועסטער זיך גענומען אויפפּאַסען אויף דער קליינער שוועסטערל, האָט זי איהר צוגעזעהן, געגעבען דעם קינד גוט צו עסען, זי זאָל בעסער וואַקסען. און חוץ דעם, האָט זי אָנגעווענדעט נאָך מיטלען, אַז דאָס קינד זאָל אויסזעהן אַביסעל עלטער. געהייסען איהר פאַרבען זיך און פודערן, און שיך האָט זי איהר געקויפט מיט אַזעלכע הויכע אָבצאַסען, אַז די קליינע איז ווירקליך אויסגעקומען פיל העכער.

און נאָכדעם, ווי דאָס קינד איז שוין געווען אַ האַלב יאָהר אין פאַריז, האָט זי איהר שוין געראָטען אַ ביסעל איינגערעדט, אַז פאַריז איז אַ גאַנץ אַנדערע וועלט, אַז דאָ טאָר זיך אַ מיידעל נישט שעהמען, אַז ווען די נאַרישקייטען פון דער היים מוז מען דאָ פערגעסען א. אַז. וו.

די באַלעבאַטישע פרויען אין געריכט האָבען אַראָפּגעלאָזט די אויגען פאַר חרפּה, ווען דאָס מיידעלע האָט דערצעהלט, ווי אַזוי איהר שוועסטער האָט איהר צוגעפיהרט דאָס ערשטע מאָל מיט אַ מאַן. דאָס איז געווען אַ בעקאַנטער, וועלכער פלעגט אָפט קומען צו זיי אין הויז אַריין. זי האָט נישט פּראָטעסטירט, ווייל זי איז נאָך געווען אַזוי קינדיש, אַז זי האָט נישט געוואוסט, דאָס מען דאַרף זיך שעהמען. ביינאַכט איז זי אָבער אַרויסגעלאָפען פון בעט און געקומען צו לויפען צו דער שוועסטער... די שוועסטער האָט איהר אָבער צוריק געטריבען: „זיי נישט קיין נאַר, ער וועט דיר נישט טון קיין שלעכטס"...

און זי האָט אַרויסגעפיהרט דאָס קינד אויפ'ן שמוציגען און גליטשיגען וועג פון פּראָסטיטוציע.

דער פּאָליציאַנט, וועלכער האָט צוגעשטעלט די ערשטע אָנקלאַגע געגען זיי, האָט דערצעהלט ווי ער האָט בעמערקט עטליכע מאָל נאָכאַנאַנד אויפ'ן בולוואַר סעוואַסטאָפּאָל, אַ קליין מיידעל, נאָך אַ קינד, דרעהט זיך אַרום אויפ'ן בולוואַר, און ווי ע סגעהט פערביי אַ מאַן, שמייכעלט זי איהם אין די אויגען אַריין. און אויב דער מאַן קוקט זיך אום וואַקסט באַלד אויס אַנ'עלטערע פרוי, וועלכע געהט צו צום מאַן, לאָזט זיך אַריין מיט איהם אין אַ געשפּרעך און זיי געהען אַריין אין אַ קאַפע.

נישט באַלד האָט זיך דער פּאָליציאַנט אויף דעם אָפּגעשטעלט. דאָס מיידעלע האָט איהם אויסגעזעהען צו נאַאיוו, צו-קינדיש, צו קליין, אַז ער זאָל דאָ עפּעס פערדעכטיגען. אָבער דאָס האָט זיך צו פיל מאָל ווידערהאָלט, און עס האָט זיך איהם צופיל געוואָרפען אין די אויגען. ער האָט גענומען דעם מיידעלע בעסער נאָכקוקען, און ער איז איינמאָל זיי נאָכגעגאַנגען אין קאַפע אַריין. ער האָט געזעהען, ווי ביידע שוועסטער זענען געזעסען מיט אַ מאַן, וועמען זיי האָבען גאָר-וואָס אָנגעטראָפען אויפ'ן גאַס. דער מאַן האָט זיך עפּעס געקוועקעלט און אָנגעוויזען אויף דער מיידעלע, ווי קליין זי איז און די עלטערע שוועסטער האָט פרעך און חוצפּהדיג געשמייכעלט, געמאַכט פערשידענע אויסגעלאַסענע ושעסטען און צוגערוקט דאָס מיידעלע נעהנטער צום מאַן. דער פּאָליציאַנט האָט פערשטאַנען, אַז דאָס איז אַ מאַמע אָדער אַנ'עלטערע שוועסטער, וואָס מאַכט דעם קינד פאַר „אַ מענש", און ער האָט זיי ביידע אַרעסטירט.

עס איז געווען ריהרענד ביז טרעהרען ווי דאָס מיידעלע האָט אויפ'ן פּראָצעס מיט די גאַנצע איינפאַכקייט און אָפענהערציגקייט פון אַ קינד, געשילדערט די שמוציגסטע און נידעריגסטע סצענעס צו וועלכע איהר שוועסטער האָט איהר געבראַכט.

פיינליך איז געווען, ווי אַזוי די שוועסטער, די פערזאָרגערקע, האָט גאָרנישט פערשטאַנען, מיט וואָס זי האָט דאָ געזינדיגט. איהר שוועסטערל האָט געצויגען צו אַ „פרייע לעבען" און זי האָט נאָר אויף איהר אַכטונג געגעבען, אַז זי זאָל פון די מענער נישט פערפיהרט ווערען, וואָרים אין פאַריז — האָט זי געגעבען צו פערשטעהן די ריכטער — איז אַ מיידעל, וועלכע לעבט „פריי", אונטערגעוואָרפען צו פערשידענע געפאַהרען, און פון אָט די געפאַהרען האָט זי געוואָלט אָפּהיטען איהר יונגע שוועסטער, וועמען עס האָט געצויגען צו אַ „פרייע לעבען".

אַ חוץ דעם, האָט די שוועסטער, די „פערזאָרגערקע", געוואָלט זאָגען, אַז זי האָט עס געטון מחמת נויט. איהר מאַן — האָט זי געזאָגט — איז אַנ'אָרימער אַרבייטער, וועלכער האָט נישט גענוג פערדינט אויף צו לעבען און זי האָט נישט געקענט אויסהאַלטען די שוועסטער. אויסער דעם, האָט זי נאָך געמוזט שיקען געלד איהר אַלטער מאַמען.

דאָס פאַריזער געריכט האָט פעראורטיילט די פרוי צו זעקס מאָנאַטען טורמע. דאָס קליינע מיידעלע איז אינגאַנצען פריינעשפּראָכען געוואָרען. דאָס געריכט האָט זי געפונען אַלס אַ פערפיהרטע, וועלכע איז נישט פעראַנטוואָרטליך פאַר די שלעכטס, וואָס זי איז בעגאַנגען.

אין יודישען קוואַרטאַל פון פאַריז האָט די געשיכטע געמאַכט אַ שרעקליכען איינדרוק.

י. פ.

21 אומגעקומענע אונטער די חורבות אין ווענסען.

(שווידערליכע בילדער).

די שוידערליכע בוי־קאטאסטראפע אין ווענסען, וואו 22 ארבייטער זענען פערשאטען געוואָרען, איז דער שווערסטער פארפאל פון דער לעצטער צייט אין פאריז. אינגאנצען האט מען ביז איצט ארויסגעשלעפט פון אונטער דעם ד־שטאקיגען איינגעפאלענעם בנין 15 ארבייטער. 12 פון זיי זענען טויט, 3 זענען פערוואונדעט און געפינען זיך אין זעהר א שווערע צושטאנד. שפעטער איז געלונגען ארויסצונעהמען פון אונטער די חורבות נאך 4 קערפערס פון די ארבייטער. 6 ליגען נאך אונטער די חורבות.

א שוידערליכע סצענע האט זיך אפגעשפילט מיט דעם פערשאטענעם איטאליענישען ארבייטער אלעקסאנדער ניסעלי, 18 יאהר אלט, אונטער די טרעפ, פערשאטען דורך ציגעל און שטיינער, איז געלעגען דער 18־יעהריגער ניסעלי און ביטער געקרעכצט: „ראטעוועט מיך". עס האט געדויערט איינציגע שעה, ביז מען האט דערזעהן די האר פון אומגליקליכען. זיין גאנצע פאמיליע, פאטער מוטער ווי אויך זיין 15 יעהריג ברידערל זענען געווען ביי דער טראגישער סצענע. עס איז שוין געווען האלבע נאכט. דער פאטער איז צוגעגאנגען צום זוהן, וואס האט זיך געבעטען מיט די לעצטע כחות:

— „פאטער, פאפא, ראטעווע מיר: שלעפ מיך ארויס, איך בעט דיך, דו ביסט שטענדיג גוט געווען צו מיר. פארוואס לאזט מיר דא ליגען, עס געהען מיר אויס די כחות...

— נאך איין מינוט, מע וועט דיך ארויסשלעפען קינד מיינס — ענטפערט איהם דער פאטער מיט דערשטיקטע טרעהרען.

עס ליגען אבער אויף דעם איטאליענער שווערע אייזענס און קלעצער, שטיינער און אנדערע בוי־מאטעריאלען, ביי די גרעסטע אנשטרענגונגען קאן מען איהם פארט אזוי גיך נישט ארויסשלעפען.

— איך ליג צווישען 4 טויטע חברים, — שרייט אלעקסאנדער ניסעלי — מיינע קאלעגען האבען מיר געבעטען, איך זאל איבערגעבען דעם לעצטען גרוס זייערע פאמיליעס. איך וויל דערלעבען מיט מיינע אייגענע ליפען איבערגעבען די לעצטע ווערטער פון די אומגליקליכע.

דער 15 יעהריגער ניסעלי רעדט צו זיין ברודער אין איטאליעניש. „טייערער אלעקסאנדער קום ארויס צו אונז". מיט געוואלד שלעפט מען אב דעם יונגען ברודערל וואס בעגיסט זיך מיט טרעהרען.

די מאמע מוז מען אבער צולאזען צו איהר זוהן, א צוקוועטשטער דערשטיקט ניסעלי אין זיך די ווייטאגען, כדי די מוטער זאל נישט האבען קיין עגמת נפש. א דאקטאר מאכט איהם איינשפריצונגען מען ברענגט א קישעלע פאר ניסעלי׳ן, כדי ער זאל קענען אוועקלעגען זיין קאפ. 26 שעה איז געלעגען דער 18־יעהריגער איטאליענער איינגעשטירט אין א קבר פון שטיינער און אייזען. צום סוף איז געלונגען ארויסצונעהמען דעם צוקאַליעטשעטען איטאליענישען ארבייטער. זיין רעכטע האנד איז געווען צובראכען. די פיס זענען געווען געשוואלען. מען האט איהם אבגעפיהרט אין שפיטאל סענט אנטואן. אין דריי שעה ארום איז ניסעלי נאך פיל ליידען געשטארבען.

די מוטער פון אומגליקליכען האט געשריען: 28 שעה זיך געמאטערט און צום סוף געשטארבען דאס בעסטע קינד מיינס...

זעהר פיל מיליטער און פריוואט פערזאנען האבען געארבייט ביי דער רעטונגס־אקציע. דער פרעפעקט האט גלייך בעשטימט אנ׳אויספארשונג, ווער עס איז שולדיג אין דער שרעקליכער קאטאסטראפע וואס האט געקאסט דאס לעבען פון צעהנדליגער ארבייטער. די עקספערטען האבען פעסט געשטעלט, אז א שווערע שולד פאלט אויף דעם בוי־אונטערנעהמער פראווינץ און זיין אויפזעהער טאסקאני. ביידע שולדיגע זענען ארעסטירט געווארען, זיי ווערען אנגעקלאגט אלס שולדיגע אין טויט פון מענשען צוליב אונפארזיכטיגקייט.

די מיטגלידער פון שטאט־ראט פערנאנד לאראן און איסנאר האבען אנגעפרעגט דעם פרעפעקט פון פאריז וועגען די סיבות פון דער קאטאסטראפע, און וועלכע מיטלען ער רעכענט אנצונעהמען, אז אזעלכעס זאל ווידער נישט געשעהן.

עס איז בעשטימט געווארען א געוויסע סומע פאר די פאמיליעס פון די אומגעקומענע ארבייטער ביי דער קאטאסטראפע.

א גרויסער עולם פון צושויער ווי אויך קרובים פון די אומגעקומענע זענען געשטאנען צוויי טעג נעבען ארט פון דער קאטאסטראפע. די צאהל טויטע דערגרייכט 21 פערזאן.

פערצווייפעלטער שאס

פון א פערלאזענער יודישער פרוי אין פאריז.

א בלוטיגע סצענע האט זיך אבגעשפילט אין סאמע צענטער פון יודישען פאריז. א פרוי האט אויסגעשאסען אויף איהר מאן וואס האט זי פערלאזען.

די דורכגעהער פון פראן בורזשוא האבען די לעצטע טעג געקענט בעמערקען א יונגע יודישע פרוי מיט עטליכע קינדער ארומשפאצירען, אנ׳אויפגערעגטע אין דעם געגענד פון רי די טאמפל. דריי קינדער האט די פרוי געפיהרט ביי דער האנד און איינס געטראגען אלעמאל אויף דער האנד. דער־בייי האבען אלע אויסגעזעהען זעהר אויסגעמאטערט און אבגעריסען.

דאס איז געווען די 26־יעהריגע יודישע פרוי פון רומעניען חנה ארנשטיין (פון דער הײם ליי־באוויטש) מיט איהרע פיער קינדער.

קיין פאריז איז זי געקומען מיט א געוויסער צייט צוריק, צוזאמען מיט איהר מאן מישעל ארנ־שטיין, זיי האבען געדונגען א דירה אויף 5 רי ד׳אזיל מאפינקור. דער מאן, 26 יאהר אלט, איז א היטעל מאכער פון פאך האט קיין סך נישט פערדינט און אין שטוב האט אפט געהערשט נויט. דערצו זענען נאך אין שטוב פארגעקומען אפטע סכסוכים, וואס האבען נאך ביטערער געמאכט דאס צוזאמענלעבען. דער יונגער פאטער האט זיך אנגעהויבען ארומ־קוקען איבער פאריז, איהם איז אלעס דא זעהר געפעלען, און עס האט זיך איהם געדאכט, אז ער וואלט נאך פיל געקענט דא געניסען, ווען ער איז נישט בעווייבט און האט נישט קיין פיער קינדער... און דער יונגערמאן האט זיך „בעפרייט". מיט עט־ליכע חדשים צוריק האט ער פערלאזען זיין פרוי און אוועק האוינען בעזונדער.

די ערשטע צייט האט נאך דער מאן איהר צוגעשיקט פון צייט צו צייט אביסעל געלד. אבער דאס געלד איז געווארען אלס וועלטענער און וועל־טענער און די נויט גרעסער.

ביז זי האט אין איין טאג אנגענומען א בע־שלוס נוקם זיין זיך אין איהר מאן. זי האט זיך דערוואוסט, אז ער ארבייט אויף רי די טאמפל. זי איז אוועק אהין מיט איהרע פיער קינדער און איהם אבגעווארט, אז זי האט איהם דערזעהן האט זי שנעל ארויסגעכאפט א רעוואלווער און עטליכע מאל אויסגעשאסען אויף איהם. א גרויס געשריי האט זיך ארויסגעריסען פונ׳ם פערוואונדעטען מאן, און צו אַמאָל מיט זיין געשריי האט זיך דערהערט א יאמערדיגער: — פאפא! — פון די קינדערלעך וואס האבען דערקענט זייער פאטער.

די אויפגערייצטע פרוי האט כסדר געשאסען ביז זי איז אליין אויך א פאל געטון און האט אוועק־געווארפען דעם רעוואלווער אין מיטען דער גאס און האט זיך פערביטערט געקלאפט אין ברוסט פאר די אנגעלאפענע מענשען, וואס האבען זי אנגעכאפט ביי די הענד: —

— כ׳האב עס געטון פאר נויט! כ׳האב נישט געקענט מעהר צוקוקען זיך צו די ליידען פון מיינע ארימע קינדער.

און ביי איהרע פיס איז געלעגען דער פאטער פון די קינדער אינגאנצען בעגאסען מיט בלוט. די קינדער זענען צוגעפאלען צו איהם מיט — פאפא! — פאפא!! —

די שרעקליכע סצענע האט געמאכט א ער־שיטערנדען איינדרוק. מען האט גלייך אבגעפיהרט דעם פערוואונדעטען מישעל ארנשטיין אין האספי־טאל. צוויי קוילען האבען איהם געטראפען. זיין צו־שטאנד איז נישט געפעהרליך.

די אומגליקליכע מוטער האט מען אבגעפיהרט אין קאמיסאריאט וואו זי האט ערקלערט, אז זי האט זיך געגרייט אנצופאלען אויף איהר מאן.

— מיך, מיט מיינע קינדער האט געוואַרט א הונגער טויט! — האט זי געזאגט דעם קאמיסאר.

די קינדער האבען ארטיגע יודישע שכנים אריינגענומען צו זיך.

Dr. Z. Rakowski
ספעצ. פאר אויערן, נאז, האלז און לונגען־קראנקהייט
קאנסטאנטינער 9, טעלעפאן 27-81.
[illegible]

דער קלאפאט,

אז ס׳ווערט געבוירען א יונגעל

(ענדע פון דער 3־טער זייט).

וואלט נאך גאר נישט אזוי שלעכט געווען: וועניג קאמוניסטען מיט „אויסריידען" לעבען אליין און לאזען די אנדערע לעבען? אפי דאס קינד איז מיט מזל פארט געמל׳ט געווארען!

נעמט אבער דער ה׳ לייקין און פראטעס־טירט נעגען דעם אויסרייד מצד דער מאזירער קאנטראל־קאמיסיע אויך אין דער פארטיי־קאלעגיע פון דער צענטראל קאנטראל־קאמיסיע און דא איז ער, נעבעך, מיאוס דורכגעפאלען, ווייל די צענטראלע ק. ק. האט איינגעזעהן, אז אין מאזיר איז מען זיך טיף דעם „ריטואליסט" צו זייער בעגאנגען, און אז מען מוז איהם נאר אינגאנצען אויסשליסען פון דער פארטיי...

רעמזעלבינען פסק־דין האט אויך בעקומען דער קאמוניסט. פאליאקאוו פון מינסק, וואס איז שוין נישט קיין פשוט׳ער ארבייטער, ווי דער מאזירער לייקין, נאר טאקע א רויטער דירעקטאר, און היי־באלד ער איז שוין יא אזא קנאקער — קאן ער דאך ארויסבעקומען א הכשר אויף מל זיין זיין קינד נישט רוקא פון א פשוט׳ן דאקטאר, ווי דאס האט געטון לייקין, נאר טאקע פון א פראפעסאר אליין, און א פראפעסאר איז דאך נישט קיין דאק־טאר! א פראפעסאר איז א סך גרעסער! אבער די צענטראל־קאמיסיע, לאזט זיך אויס, האט נישט קיין דרך ארץ נישט פאר פראפעסארען און נישט פאר רויטע דירעקטארען און זי האט טאקע אויך פאליאקאוו׳ען אויסגעשלאסען פון דער פארטיי.

„זאל עס זיין א ווארנונג אויף ווייטער", פיהרט אויס דער מינסקער „אקטאבער", „מעגען דאקטוי־רים און פראפעסארען ערלויבען מל זיין, אפילו פון מעדיצינישען שטאנדפונקט, אבער די פארטיי ער־לויבט נישט מל צ׳ זווין זייערע קינדער. רעליגיע מיט קאמוניזם זענען בלוטיגע שונאים. די, וועלכע פרובען אריינשמוגלען אין דער פארטיי רעשטלעך פון אמאליגען לעבען, האבען נישט קיין ארט אין די פארטייאישע רייהען".

פערשטעהט זיך, אז אזעלכע ביטערע ביישפי־לען, ווי די אויבענבעשריבענע, וואַרפען אן א שרעק אויף מעהר און מעהר יודישע קאמוניסטען, וואס וואקלען זיך נאך צווישען די צוויי געגענגעזעצטע און פיינדליכע וועלטען: רעליגיע און קאמוניזם, — און עס איז קיין וואונדער נישט, ווען איהר שטויסט זיך אן פון צייט צו צייט אין די יודישע קאמוניסטישע צייטונגען אויף מעלדונגען אזעלכע, ווי די פאלגענדע:

מעלדונג:

„איך בין מאסרע (מתרה) אלע מויאלים (מוהלים), אז ווער פון זיי עס וועט זיך דערוועגען מאל זיין מיין ניי־געבוירען קינד, וועל איך איהם צו־ציהען צו פעראנטווארטליכקייט".

א מעכאנישער סטאליער־ארבייטער פון וואַראַר „דערעוואָ־אבּרעלאטשניק" (האלץ־בעארבייטער) — סימען ליפשיץ.

זיין התראה איז געווען נאר געגען די „מויא־לים", אבער נישט געגען די דאקטוירים און פרא־פעסארען, וואס פיהרען נישט דורך, חלילה, קיין ברית׳ן נאר אפעראציעס...

וועט טאקע זיין זעהר שלעכט, סיידען די מע־ריצין וועט סוף כל סוף אויסגעפינען אזא מיטעל, אז ביי יודישע קאמוניסטען זאלען אין דער איצטי־נער „איבערגאנגס"־צייט געבוירען ווערען לויטער מיידלעך!

ווי גוט דאס וואלט געווען...

ד. שערמאן.

Dr. med. I. WAJNBERG
CEGIELNIANA 47, tel. 26-02
אינערליכע קראנקהייטען. ספעציעל פאר לונגען־און הארץ־קראנקהייטען, בעשטראהלונגען און קינסטליכע בערג־זון. אין דערהיים פון 3—5 נאכמיטאג.
צוריקגעקעהרט.

Dr. med. H. Lubicz
צעגעלניאנא 43, טעל. 41-32
ספעציאליסט פאר הויט, וועגערישע און מענער־שוועכע קראנקהייטען. היי וגנ מיט קווארץ־לאמפען (האר־אויספאל)
נעהמט אן פון 8—10 און פון 5—8 אוונד.

פערקויפט צום טייוועל.

(ראמאן). (56

— און איצט — האט קליין פארטגעזעצט, אנגענעהם פערציהענדיג דעם רויך — איצט וואלט איך מיט פערגעניגען עפיס אויסגעטרונקען. וואס איז עס דארטען ביי אייך? א ליקער? אדרבא, זאל זיין א גלעזעל ליקער!

זארעמבא האט זיך אפגעקעהרט און אנגע־גאסען א קלישעק ליקער.

דערווייל האט קליין בצווייען שנעל ארומצו־קוקען זיך אין צימער.

ער האט אבער גארנישט נישט בעמערקט, אחוץ דעם, וואס ער האט שוין פריהער געזעהן.

דאס קליינע שטיינערנע טרעפעל האט זיך אויסגעוויזען צו זיין דער איינציגער ארויסגאנג פון קעלער.

א מאדנע זאך — נאר עפיס איז אין איהם אינגאנצען פערלוירען געגאנגען די שרעק.

זארעמבא האט בלתי שום ספק בעשלאסען צו מאכען מיט איהם א סוף.

פון דעם מאמענט אן, ווי ער האט אפען ארויסגעזאגט די בעשולדיגונג געגען דעם נאטאר אין דער ערמארדונג פון דער פרוי ווייס — איז דער בעשלוס געווען א גאנץ קלאהרער.

קיין אנדער אויסוועג האט דאך דער פער־ברעכער נישט געהאט.

אלץ איינס — די טויט־שטראף האט ער דאך נישט געקאנט אויסמיידען, און נאך א מארד־טאט וואלט דאך נישט פערגרעסערט זיין לאגע, נאר פער־קעהרט — עס וואלט איהם נאך אפשר געקאנט ראטעווען.

איך האב קיין מורא נישט אפשר דערפאר — האט קליין ביי זיך געטראכט — ווייל א מענש געוואוינט זיך צו צו אלץ, און אפילו צו דער גרעסטער סכנה.

ער האט זיך דערמאהנט, אז בעת דער מלחמה איז איהם אפט אויסגעקומען צו שטעהן פאר׳ן פנים פון טויט, און יעדעס מאל איז דאס געפיהל פון שרעק שוואכער געווארען.

— וועגען וואס האט איהר זיך עס אזוי פער־טראכט? — האט זארעמבא א פרעג געטון צו־טראגענדיג איהם דעם ליקער.

— א, איך האב געטראכט.. איך דאנק אייך! איך טרינק דערפאר, אז דער ערשטער בעסטער שלאג זאל אייך טרעפען, פאניע זארעמבא! — האט ער אויסגערופען, און אראפגעשלונגען דעם ליקער.

זארעמבא האט זיך חוזק׳דיג פערנויגט, און זיך צוריקגעקעהרט צום טיש.

— איהר האט נאר־וואס געזאגט — האט קליין פארטגעזעצט — אז, לויט אייער מיינונג, האט איהר אנ׳אופן ווי־אזוי מיר זאלען קומען צו א פערשטענדיגונג, צו א שטיקעל הסכם?

— יא! זעלבסטפערשטענדליך וואלטען מיר געקאנט קומען צו א הסכם, — האט דער נאטאר בעטענטפערט — און בזה האופן וואלט איהר געקאנט אפראטעווען אייער לעבען.

זארעמבא האט געלאסען ערקלערט:

— אין אזעלכע פאלען דארף מען האנדלען גאנץ מיושב׳דיג. אין אונזער צייט, פערשטעהט איהר מיך, ווען די טידישע אינסטינקטען זענען אויסגעראטען אין דעם מענשען דורך דער קולטור און ציוויליזאציע, דארף מען מארדען מענשען מיט חשבון, מיט שטרענגער אויסרעכענונג, און נישט סתם אין דער וועלט אריין, מחמת אויפגערייצטע ליידענשאפטען.

ער האט א שמייכעל געטון, צופרידען פון זיינע ווערטער, און פערשטעקט די פינגער אין די זייטען פון דער קאמיזעלקע.

איהם האט משמעות הנאה געטון דער אייגע־נער ציניזם.

עס וואלט געווען א גרויסער שאד, ווען איהר דארפט איצט געהן אוועקשטארבען! — האט ער שפאטיש ווייטער געט׳ענה׳ט — איך ווייס א סך וועגען אייך, הער קליין, און נישט וועלענדיג זיך אריינמישען אין אייערע פריוואטע ענינים, מוז איך אייך דאך זאגען, אז איך ווייס וועגען דער עזיסטענץ פון א פריילײן, וואס הייסט טאליע סימאן...

קליינס אויגען האבען א בליק געטון.

ער האט זיך אבער צוריקגעהאלטען, און גע־ענטפערט:

— אייער שפיאנאזש איז אויסגעצייכענט אוועקגעשטעלט... איך גראטוליר אייך...

— אלץ איז ביי מיר אויסגעצייכענט איינגע־ארדענט, און אייך איז גארנישט איינגעפאלען צו רעכענען זיך מיט מיינע אויסקוקערס! — האט זא־רעמבא צוגעשאקעלט מיט׳ן קאפ, און ציניש צוגע־געבען — עס וועט זיין א גרויסער צער, ווען אזא צארטער ראמאן וועט איבערגעריסען ווערען דורך אייער טויט!

— בנאמנות, אייערע וויצען זענען זעהר פלא־כע. לאמיר בעסער רעדען נאר וועגען מיר אליין, וואס פאר א בעדייטונג קאן פאר מיר האבען דער דאזיגער ראמאן, כל זמן איך מוז סיי־ווי שטארבען.

זארעמבא האט קוים א שמייכעל געטון.

— איהר זענט טאקי גערעכט... שמועסען וועגען זייטיגע זאכען האבען מיר נישט קיין צייט, איצט איז דאך שוין האלב אכט א זייגער פריה.

— שוין? — האט זיך קליין פערוואונדערט, און א טראכט געטון ביי זיך — „ניין א זייגער וועט קומען מארטען, און דערזעהענדיג, אז איך בין נישטא, וועט ער מיך אנהויבען צו ארומזוכען. מ׳דארף זיך דערהאלטען ביז יענער צייט".

ער האט זיך אפגערופען:

— איידער מיר הויבען זיך אן צו האנדלען וועגען די בעדינגונגען, זאגט מיר, ווי זעהט עס אויס מיט מיין פערוואונדעטען געהילף?

— ער איז לייכט פערוואונדעט, די קויל האט געטראפען אין א פלייצע, און ער האט פערלוירען א סך בלוט. איך אליין האב איהם אבער באנדא־זשירט, און איך רעכען, אז ער איז נישט מסוכן. איך בין א גרויסמוטיגער שונא, הער קליין...

פארזעצונג קומט.

א טיכטיגע
פערקויפערין
קען זיך מעלדען
ביי טשערנילאווסקי
ווסכאדניא 72
פראנט, 1-טער שטאק.

א לערן=
יונגעל
ווערט געזוכט
אין טאפעציר - ווערקשטעל
קאנסטאנטינער 14
ביי א. קעניג. 1963

העכער פון אלע אנדערע שטעדט
Alboril
די פארנעהמסטע אראמאטישע הויזליכע זייף.

Dr. med.
W. EYCHNER
גינעקאלאג=אקושער
זגערזשער 11.
טעל. 34-72
נעמט אן פון 6–8 אווענד.

אמעדעל
און א יונגעל
געגען באלדיגער צאהלונג
קענען זיך מעלדען ביי
ליטוואק צעגעלניאנא 46

פרייז 2 זל. **שנעל און רעיעל!** פרייז 2 זל.
רעכטס=קאנסולטענטען=ביורא
„PORADA"-„פאראדא"
10 פיעטריקאווער 10
אונטער דער לייטונג פון א לאנגיעהריגען און רוטינירטען געריכטס-סעקרעטאר.
שרייבט אלערליי ביטעס און אפעלאציעס, קלאגעס אין זאבעזפיעטשעניעס. אינפארמירט און שרייבט אין אלערליי מיליטער-ענינים. אויך איבערזעצונגען אין פרעמדע שפראכען.

„BERLIETY"
— אויף —
לאגער.
PAUL KALKBRENER, SYN i S-ka
Łódź, 6-go Sierpnia 26, tel, 63-78.

Akuszerka i Masażystka
F. RUBINSZTAJN
מיט לאנגיעהריגע פריוואט- און שפיטאל-פראקטיק אין קראקאווער שפיטאל **św. Łazarza**, מיט א געענדיגטען הידראפאטישען קורס אין סאנאטאריום פון ד"ר קופטשיק, האט זיך בעזעצט אין לאדז, ווסכאדניא 57, טעל. 78-12. נעמט-אן צו יעדער צייט.

Dr. ADAM
GROSGLIK
Al Kościuszki 27
tel. 51-78,
הויט און ווענערישע קראנקה. רענטגען און ליכט-הייל אינסט. נעמט אן פון 4—7 אין אווענד
צוריקגעקעהרט

Dr.
J. POŁAKOW
קינדער=קראנקהייטען
קאנסטאנטינער 37a
טעל. 39-75.
צוריקגעקעהרט
נעהמט אן אין דער לעטשניצע אויף נייערס מארק (פעטריקאווער 294) פון 2 ביז 3½ נאכמ. אין דערהיים פון 3½ - 5 נאכמ.

HEMOROIDY
STAN ZAPALNY · KRWAWIENIE
SWĘDZENIE

USUWA
HEMORIN-KLAWE

פערלאג „מסורה", לאדז.
שוין ערשינען
דער יודיש-פוילישער וועכענטליכער
קאלענדער-השבוע
אויף 1929
שעהנער פארמאט, ספעציעל געאייגנעט אויף טאג-נאטיצען אין יעדען געשעפט, האנדעלס-אונטערנעהמונג, ביורא און אנשטאלט. פיין, פרעכטיג און עלעגאנט ארויסגעגעבען, געדרוקט אויף פרימא ווייס קאנצעלאריע-פאפיר מיט שעהנע ליכטיגע אותיות און ציפערן אזוי, אז דער דאזיגער קאלענדאר איז א דרינגענדע נויטווענדיגקייט פאר יעדען איינציגען.
סוחרים — ראבאט! מיט בעשטעלונגען זיך ווענדען:
A. M. Grubsztajn, Łódź, Wschodnia 54.

Dr. med.
L. Pikielny
אוראלאג
ספעציעל ארצט פאר נירען בלאזען- און הארן-קראנק.
NAWROT 8
tel. 19-90
עמפפאנגט פון 4 – 7 אוו.

קלוב פון יודישען פרויען-פערבאנד
„ו. י. ז. א." אל. קאשטשושקי 21.
היינט, 9 א זייגער אין אווענד, וועט אויפ'ן וועכענטליכען טעע=אווענד פארקומען
רעציטאציעס פון בעוואוסטע יודישע שריפטשטעלער
שלום עליכם, פרץ, אש און אנדערע.
איינגאנג פאר מיטגלידערינס און איינגעפיהרטע געסט — פריי!
בעמערקונג: אין קלוב ווערען אנגענומען איינשרייבונגען אויף העברעאישע לעקציעס. 1869

Dr. med.
BRAUN
וואוינט יעצט
6=טען שערפיען 1
(בענעדיקטא) טעל. 40-26
ספעציאל-ארצט פאר הויט- און ווענערישע קראנקהייטען און מענער - שוועכע
נעמט אן פון 9–11 פריה און פון 5 ביז 8 אווענד.

Dr. med. NIEWIAŻSKI
ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראנקה.
בעהאנדלונג פון מענער-שוועכע.
האט זיך איבערגעצויגען אויף אנדזשעיא 5
נעמט אן פון 10–1 מיטאג און פון 5–9 אין אווענד.
בעזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען.

PORADNIA WENEROLOGICZNA
פון דאקטוירים=ספעציאליסטען
זאוואדזקא 1.
נאר פאר וועגערישע הויט=קראנקהייטען און מענער-שוועכע. אנאליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער. קאנסיליומס מיט ספעציאליסטען פון אוראלאגישע און נערווען קראנקהייטען.
קווארץ=לאמפ. עלעקטרישער הייל=קאבינעט קאסמעטיק.
טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אווענד. זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נ"מ. בעזונדערע ווארטע צימער פאר פרויען.
וויזיט 3 זל.

LEKARZ DENTYSTA צאהן=ארצט
St. GELBERG
זאכאדניא 15, טעל. 31=08.
קיילט גאנץ פערנאכלעסיגטע צייהן- און מונד-קראנקה. צאהן-ציהונג אהן שמערצען, היילט מיט ליכט-בעשטראהלונג, ספעציעלער לאבאראטאריום פון קינסטליכע צייהן.
נעהמט אן פון 9 פריה ביז 7 אווענד.

פערלוירן
געווארען
א וועקסעל אויף 85 זל. צאלבאר דעם 28 X אויסשטעלער פישעל לאסמאן, זשירא ראזענפארב. אפצוגעבען אין אדמיניסטראציע געגען בעלוינונג. דער וועקסעל ווערט ערקלערט פאר אונגילטיג.

ס'איז געפונען
געווארען א וועקסעל אויף 82 זל. אויסשטעלער יענקעל ראזענבערג, לעצטע זשירא אסתר שמארגד. אפצונעהמען אין אדמינ. געגען אנאנס-קאסטען. 1970

לעטשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטען
און ערצטליך-דענטיסטישער קאבינעט
זגיערסקא 17 טע., 16-33.

ד"ר ראקאווסקי	נאז, האלז, אויערן קר.	10—11 2—3, 6—7
ד"ר רוזשאנער	הויט און געשלעכטס קר.	10—11 1—2
ד"ר גאלדשטיין-פאלאק	אויגען-קראנקהייטען	1—2, 7—6
ד"ר יאסמאן	נערווען קראנקהייטען	12—2
ד"ר ראזענצווייג	קינדער-קראנקהייטען	10—12 4—5
ד"ר פאפירני	פרויען און געבורטס-הילף	11½-1 6—6
ד"ר קאנטאר	כירורגישע-קראנקהייטען	4-5 און 1—2
ד"ר הייגבערג	אינ. קר., לונגען-קר.	11-1 5½—7
ד"ר טאפעל	רענטגען	10—12 4—6
א. גראדזענטשיק	צאהן-ארצט	5—7
ג. ראזעס	צאהן-ארצט	9—2

צאהן-טעכניק, בעליכטונגען, קווארצען, מאסאזש א. א. וו. בי דער לעטשניצע איז געעפענט געווארען
א רענטגען-אינסטיטוט
[illegible]
די לעטשניצע איז אויך אפען זונטאג.
וויזיט אין דער שטאט.
ערצטליך-קאסמעטיש. קאבינעט
ד"ר. ט. סארקום נעהמט אן פון 5–7 אווענד

Starszy Felczer
M. RUBINSZTEIN
מיט לאנגיעהריגע פריוואט- און שפיטאל-פראקטיק האט זיך בעזעצט אין לאדז
Wschodnia 57, tel. 78-12
ערטיילט הילף אין אלע קראנקהייטס-פאלען.

Dr. med. **J. HERSZFINKIEL**
15 Zawadzka 15, telefon 11-87
קינדער=קראנקהייטען
נעמט אן פון 8–10 פארמיטאג און פון 3–5 נאכמיטאג

לעטשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטען
און דענטיסטישער קאבינעט.
בזשעזשינער 11, טעלעפאן 63=37
אפען פון 9 פריה ביז 7 אווענד.

ד"ר וואלינסקי	נאז, האלז, אויערן קר.	3—4
ד"ר קערשנער	קינדער קראנקהייטען	9-11 3-4½
ד"ר שיפמאן	אינערליכע קראנקהייטען	11—1
ד"ר לובימאש	הויט און געשלעכטס-קר.	12½—1½
ד"ר שמירגעלד	נערווען און גײסטיגע קר.	1— 2
ד"ר גאלדבלאט	אויגען-קראנקהייטען	12½—½
ד"ר עליאסבערג	כירורגישע קראנקה.	1—2
ד"ר בערנסאן	פרויען און געבורטס-הילף	3— 4

סיכאטעראפיע, שפראך-שטערונגען ווי שטאמלען א. א. וו. פאקען-שטעלען, קינסטליכע בערג-זון-בעשטראהלונג איינשפריצונגען, מאסאזשען, עלעקטריזאציע, אפעראציעס. אויף פערלאנג—וויזיטען אין שטאט.—אין לאבאראטאריום ווערען אנגענומען אלע ארט אנאליזען, ווי אויך פלעגמא און בלוט
אימפונגען געגען שקארלאטין.

ד"ר ראזשינסקי סטאראפאלסקא
צאהן-ארצט 10—1 3 - 6
קינסטליכע צייהן, קראנען, מאסטען א. א. וו.

די לעטשניצע איז אויך טעטיג זונטאג

אבאנעמענט-פרייז: אין לאדז — 5 זל. א חודש מיט אפטראגען א היים; אויף דער פראווינץ — 6 זל. א חודש; אין אויסלאנד מיט 30 פראצ. טייערער.
[illegible]
אנאנסען-פרייז: פאר'ן טעקסט—15 גר. פרייטאג און ערב יו"ט—20 גר. אין רעדאקציע 7 שפאלטען
אין טעקסט—40 . . . . 60—
טעקסט—1 . . . 4 . . . 15— . . . 7
[illegible] 100 פראצ. טייערער. [illegible] 10 גר. [illegible]

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzeczkowski i [illegible] Redaktor odpowiedzialny Ch. [illegible]
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", [illegible] 26.